

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΓ. | ΑΘΗΝΑΙ ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1964 | ΑΡΙΘ 5

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Ὁ παπισμὸς ἔχει ἑωσφορικὴν ὑπερηφάνειαν ἢ ὁποῖα ἐκδηλώνεται εἰς κάθε περίστασιν. Ἀπὸ αὐτὴν καὶ μόνην ἕαν κριθῆ, ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὸν Χριστιανισμόν, τοῦ ὁποῖου τὸ θεμέλιον εἶνε ἡ ταπείνωσις: Πρωτεῖα, ἀλάθητα, καισαρισμοί, πλούτη ὑλικά, ἐμφανίσεις αὐτοκρατορικάι, ὅλα τὰ χαρακτηριστικά τοῦ παπισμοῦ εἶνε ἀνάποδα ἀπὸ ὅσα ἐδίδαξε καὶ ἔκαμεν ὁ Χριστός, πού εἶπε «Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος» (Μάρκ. θ', 35), καθὼς καὶ ἐκείνον τὸν καταπληκτικὸν λόγον, ὅταν ὠμίλησε περὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου: «Λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ οὐδεὶς ἐστίν· Ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστίν» (Λουκ. ζ', 28). «Σᾶς λέγω, εἶπεν ὁ Κύριος, μεγαλύτερος προφήτης ἀπὸ τὸν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν ἀνάμεσα εἰς ὅλους πού ἐγεννήθησαν ἀπὸ γυναῖκα (δηλ. τοὺς ἀνθρώπους), κανένας δὲν εἶνε. Καὶ ὅμως, ἐκεῖνος πού εἶνε ὁ μικρότερος (ὁ ταπεινότερος, ὁ πλέον ἀσήμαντος) εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς εἶνε πιὸ μέγας κί' ἀπὸ τὸν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν». Κυττάξτε με πόσους τρόπους μᾶς διδάσκει ὁ Κύριος τὴν ταπείνωσιν, διὰ νὰ χαραχθῆ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μας, ζωηρὰ καὶ ἀνεξάλειπτα, ἡ μεγίστη σημασία πού ἔχει διὰ τὸν Χριστιανὸν ἡ ταπείνωσις! Κατὰ τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του διὰ νὰ τοὺς διδάξῃ ἐμπράκτως τὴν ταπείνωσιν. Μὲ ἕνα λόγον, ὁ Κύριος δὲν ἄφηνε εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἐντυπώσῃ δυνατὰ τὴν ταπείνωσιν εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας τῶν μαθητῶν του, εἶτε με ἔργον εἶτε με λόγον.

Πῶς λοιπὸν εἶνε δυνατόν νὰ παρουσιάζεται ἡ ἑωσφορικὴ ἀλαζονεία, ὡς ὁδηγὸς τῶν Χριστιανῶν; Τί ἄλλο χρειάζεται

διὰ νὰ ἐξηγηθοῦν ὅλοι οἱ νεωτερισμοὶ καὶ αἱ ἀντιχριστιανικαὶ καινοτομίαι εἰς τὰς ὁποίας προέβη κατὰ καιροὺς ὁ παπισμὸς ; Ὁ ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος λέγει «Ἡ ὑπερηφάνεια ἀναγκάζει ἐπινοεῖν καινοτομίας, μὴ ἀνεχομένη τὸ ἀρχαῖον».

Αὐτὴ ἡ ἀλαζονεὶα κάμνει τοὺς παπικοὺς νὰ ὀμιλοῦν μὲ ματαιόδοξον καύχησιν διὰ τὰ ἑκατομμύρια τῶν ὀπαδῶν των, χωρὶς νὰ συναισθάνωνται ὅτι ἡ τοιαύτη ἀντίληψις, προκειμένου περὶ θρησκείας, φανερώνει ὅτι ὁ παπισμὸς εἶνε ἓν ἐγκόσμιον σύστημα, ἀφοῦ καυχᾶται διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀπαδῶν του, ὅπως κάμνουν αἱ κοσμικαὶ ὀργανώσεις. Καὶ πῶς νὰ εἶνε Χριστιανοὶ καὶ πιστοὶ, ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ὅταν εἶνε γνωστὸν μὲ ποῖα μέσα γίνεται ὁ λυσσαλέος προσηλυτισμὸς των ἀπὸ τοὺς παπικοὺς ; καὶ μὲ τὴν τρόπον πληθύνουν οἱ ὑπήκοοι τοῦ Πάπα ; Ὅλοι γνωρίζουν ὅτι οἱ παπικοὶ κατασκοπεύουν εἰς ποῖον μέρος ὑπάρχει μεγάλη φτώχεια, καὶ ἐκεῖ στήνουν τὰς παγίδας των ὑπὸ τύπον σχολείων καὶ φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, καὶ ἐξαγοράζουν τὰς ψυχὰς μὲ τὸν πλέον ἀντιχριστιανικὸν τρόπον. Ἐνδύουν τὸν γυμνόν, δίδουν τροφήν εἰς τὸν πεινασμένον, μανθάνουν γράμματα εἰς τὸν ἀγράμματον, καὶ ὡς ἀντάλλαγμα ζητοῦν ἀπὸ τὸν εὐεργετηθέντα νὰ γίνῃ κατόλικος (1). Δὲν τὸ ζητοῦν αὐτὸ ἀποτόμως καὶ φανερά, ἀλλὰ συγκαλυμμένα, μὲ τρόπον, ὅπως εἶνε εἰς ὅλα ὑποκριταί. Ἀφήνουν νὰ πέσῃ μόνῃ της εἰς τὰ χέρια των ἡ ψυχὴ τοῦ πτωχοῦ παιδιοῦ, ποῦ δὲν γνωρίζει τὴν κρύπτεται ὀπίσω ἀπὸ τὴν φαινομενικὴν φιλανθρωπίαν, καὶ λέγει μέσα του «Τί καλωσύνην ἔχουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ! Νά, αὐτοὶ εἶνε ἀληθινοὶ Χριστιανοί. Θὰ γίνω κατόλικος !» Ἔτσι τὸν τυλίγει ἡ ἀράχνη. Αὐτὸ εἶνε ἀγόρασμα μιᾶς ψυχῆς. Ἄλλως τε οἱ παπισταὶ ἀγοράζουν τὰ πάντα, διότι ἔχουν πολλὰ χρήματα, τὸ Βατικανὸν ἔχει τὰ πλοῦτη τοῦ Κροίσου. Ἴδου καὶ ἄλλος τίτλος ποῦ δὲν εἶνε διὰ Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ διὰ ἀντιχριστιανικὴν, ἀφοῦ ὁ Χριστὸς δὲν ἔπαυσε νὰ μακαρίζῃ τοὺς πτωχοὺς, κ' ἔζησεν ὁ ἴδιος μὲ μεγάλην πτωχείαν. Τόσα πλοῦτη νὰ τὰ ἔχουν μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ; Τόσα πολλὰ χρήματα, μόνον μαθηταὶ τοῦ Μαμωνᾶ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἔχουν, τοῦ Μαμωνᾶ, τὸν ὁποῖον ἐταύτισεν ὁ Κύριος μὲ τὸν διάβολον. Ἄλλὰ «ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα», κατὰ τοὺς Λατίνους.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς ἐξαγορᾶς τῶν ψυχῶν, ἀνατρέπεται ἄρδην τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁ Χριστὸς φωνάζει «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι», καὶ ὄχι οἱ καλο-

(1) Δὲν λέγω «καθολικός» διότι οἱ Λατῖνοι μετεχειρίσθησαν πονηρῶς τὴν ἑλληνικὴν λέξιν.

περασμένοι και οί πλούσιοι. Μακαρίζει τους πτωχούς, και καταδικάζει τους πλουσίους, τους άρχοντας των έθνών και τους ισχυρούς τής γής· Φωνάζει άκόμα «Όποιος θέλει να έλθη από πίσω μου». "Όποιος θέλει να έλθη με την έλευθεραν θέλησίν του, όχι αναγκαζόμενος. Η πτωχεία είνε ή πλέον σκληρά ανάγκη, την όποιαν εκμεταλλεύεται ό παπισμός διά να πυκνώση τās τάξεις του. Τάξεις δούλων, και όχι έλευθέρων. 'Ο άπόστολος Παύλος γράφει «Όπου είνε ό Χριστός, εκεί είναι και έλευθερία». 'Ο Κύριος και Θεός μας είνε ό έλευθερωτής του ανθρωπίνου γένους από κάθε είδος δουλειαν. Και σεις τον καταντήσατε σύμβολον τής χειροτέρας δουλειάς. "Ω ! Τί φοφερά παραμόρφωσις ! 'Από σύμβολον πραότητος και ταπεινώσεως, με την ύπεροψίαν σας τον έκάματε σύμβολον άλαζονείας και ύπερηφανείας, από σύμβολον έλευθερίας, τον έκαταντήσατε σύμβολον δουλειάς και έξαναγκασμού, από σύμβολον πρωχείας και συμπαθείας προς τους πτωχούς και άποκλήρους του κόσμου, τον παρεμορφώσατε εις Μαμωνά και εις τραπεζίτην !

'Αλλά εις την καυχησιολογίαν των παπικών διά τó μέγα πλήθος των όπαδών των ήμπορούν να δοθούν και άλλαι θετικώτεραι άπαντήσεις, όπως ή άκόλουθος : 'Εάν καυχάσθε σεις διά τά έκατομμύρια των όπαδών σας, πόσον περισσότερο πρέπει να καυχάται ό διάβολος διά τά πολύ περισσότερα έκατομμύρια των ειδωλολατρών, των μουσουλμάνων και των άθένων ; 'Εάν κρίνωμεν με τó μέτρον με τó όποιον κρίνετε σεις, ήτοι με τους αριθμούς, τó όποιον μέτρον, όπως είπομεν, άρμόζει εις έγκόσμια συστήματα και όχι εις πνευματικά, και μάλιστα θρησκευτικά, τότε πρέπει να συμπεράνωμεν ότι ό Χριστιανισμός απέτυχε, άφοϋ έπειτα από 2.000 έτη, οί Χριστιανοί είνε τόσοσόν όλίγοι, έν συγκρίσει με τους μη Χριστιανούς».

Αυτό τó μέτρον ό παπισμός τó λαμβάνει από τά κοσμικά συστήματα, διότι τó φρόνημά του είναι κοσμικόν, υλιστικόν, και όχι πνευματικόν. Και ότι είνε οϋτω, φαίνεται περιτράνως από τους λόγους του Κυρίου, ό όποιος δέν έκαυχήθη ποτέ διά πολλούς όπαδούς, μήτε έδωσε σημασίαν εις τó πλήθος των. "Ετσι, άποτεινόμενος προς τους μαθητάς του, είπε «Μή φοβοϋ τó μικρόν ποίμνιον. "Ότι ευδόκησεν ό πατήρ υμών δοϋναι υμίν τήν βασιλείαν» (Λουκ. ιβ', 32). "Ωστε μάλλον πρέπει να άνησυχήσουν οί παπικοί από τους λόγους τούτους του Χριστού, και να θαρρήσωμεν ήμεις οί 'Ορθόδοξοι, διότι ήμεθα τó μικρόν ποίμνιον, εις τó όποιον ευδόκησεν ό Θεός να δώση τήν βασιλείαν του, δηλαδή τήν όρθην πίστιν. Και άλλοτε είπε «Πολλοί εισι κλητοί, όλίγοι δέ έκλεκτοί» (Ματθ. κ', 16).

“Ὡστε πολλοὺς προσκαλεῖ ὁ Χριστὸς πλησίον του, ἀλλὰ ὀλίγοι πηγαίνουν, ὀλίγοι εἶνε οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοί. Καὶ ἄλλοτε πάλιν εἶπεν ὅτι «στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν» (Ματθ. ζ', 14). “Ὡστε ὀλίγοι εἶνε οἱ εὐρίσκοντες τὴν ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν, δηλαδή οἱ κατέχοντες τὴν ἀληθινὴν πίστιν. Μάλιστα, ἔπειτα ἀπὸ αὐτά, λέγει ὁ Κύριος «Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν», προσέχετε ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι λέγουν ψεύματα ὅτι εἶνε πολλοὶ οἱ πορευόμενοι διὰ τῆς στενῆς πύλης, ἦτοι οἱ ὀπαδοὶ των. Καὶ εἰς ἄλλην ὁμιλίαν του εἶπεν ὁ Κύριος σκεπτικὸς «Πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔλθων ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς ;» (Λουκ. ιη', 8). «Ἄραγε, λέγει ὁ Κύριος, ἔαν ἔλθω πάλιν εἰς τὴν γῆν, θὰ εὕρω τὴν πίστιν ;»

Ποῦ στηρίζονται λοιπὸν αἱ καυχησιολογίαι τῶν παπικῶν, οἱ ὅποιοι εἶνε πλήρεις ἱκανοποιήσεως καὶ αἰσιοδοξίας διὰ τὸ πλῆθος τῶν Χριστιανῶν, ἀντιθέτως ἀπὸ τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἦτο τόσον ἀπαισόδοξος εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ πλῆθος τῶν ὀπαδῶν του ; Ἄλλὰ οἱ παπικοὶ δὲν ἐνδιαφέρονται ἂν εἶνε σύμφωνοι μὲ ὅσα εἶπεν ὁ Χριστός.

Ἐν τούτοις θὰ ἀντιτείνουσι ἴσως ὅτι ὁ Κύριος εἶπε «Γενήσεται μία ποίμνη καὶ εἰς ποιμὴν» (Ἰω. ι', 16). Μὲ αὐτὸ θέλει νὰ ἐκφράσῃ ὁ Κύριος τὴν ἐνότητα τῶν πιστῶν μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας του, χωρὶς νὰ σημαίνῃ τοῦτο ὅτι λέγεται τοπικῶς, μὲ τὴν ἐννοίαν τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ πλήθους. Ἡ ἐνότης αὐτὴ διατυπώνεται θαυμάσια εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων μὲ τὴν ἐξῆς φράσιν «Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία» (Πράξ. δ', 32). Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι τὸ πλῆθος ποὺ λέγει ἦτο πολὺ, ἀφοῦ τὸ κήρυγμα εὐρίσκετο ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχὴν. Ἐπίσης, ἴσως ἐπικαλεσθῶσι τὰ ἀκόλουθα λόγια τοῦ Κυρίου «Καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι» (Ματθ. κδ', 14). «Θὰ κηρυχθῆ, λέγει, τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην». Δηλαδή, θὰ ἀκούσουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὸ κήρυγμα, ἀλλὰ πόσοι θὰ τὸ πιστεύσουν ; Εἰς τὴν Εὐρώπην σήμερον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι γνωρίζουν τὸ Εὐαγγέλιον, ἐν τούτοις οἱ ὀλιγώτεροι πιστεύουσι εἰς τὸν Χριστόν, ἐνῶ οἱ περισσότεροι εἶνε ἄθεοι. Διευκρινίζει δὲ ὁ Κύριος, ὅτι οἱ περισσότεροι δὲν θὰ πιστεύσουν, μὲ τὰ λόγια ποὺ λέγει παρακάτω : «Εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι», «διὰ νὰ εἶνε ἀναπολόγητα ὅλα τὰ ἔθνη ὅτι ἤκουσαν μὲν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐδέχθησαν». Εἰς ἄλλο μέρος λέγει ὁ Κύριος τὸ ἴδιον, μὲ ἄλλον τρόπον : «Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον. Νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ

τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν» (Ίω. ιε', 22). «Ἐὰν δὲν ἤρχόμενοι, λέγει ὁ Κύριος, εἰς τὸν κόσμον καὶ δὲν ὠμίλων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, δὲν θὰ εἶχαν ἀμαρτίαν. Τώρα ὁμως πρὸς ἐκρηύχθη τὸ Εὐαγγέλιον, δὲν ἔχουν πρόφασιν διὰ τὰς ἀμαρτίας των, διότι δὲν τὸ ἐδέχθησαν». Ἄλλως τε, ὅταν εἶπεν ὅτι θὰ κηρυχθῆ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, εἶπε συνάμα καὶ τὰ ἀκόλουθα διὰ τοὺς μαθητάς του : «Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἔθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου» (Ίω. κδ', 9). Ὡστε οἱ Χριστιανοί, οἱ ἀληθινοὶ Χριστιανοί, θὰ εἶνε ὀλίγοι, ἀφοῦ θὰ καταδιώκονται ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ, οἱ Χριστιανοὶ θὰ εἶνε ὀλίγοι, πρᾶγμα ποῦ δὲν εἶνε σύμφωνον μὲ τὰς καυχησιολογίας τῶν παπικῶν ὅτι οἱ Χριστιανοὶ των εἶνε πολλὰ ἑκατομμύρια, ἐκτὸς αὐτοῦ λοιπόν, πῶς συμβιβάζονται μὲ τοὺς θεῖους λόγους, αὐτὰ ποῦ λέγουν οἱ παπικοὶ διὰ τὴν θριαμβευτικὴν ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ (ἦτοι τοῦ παπισμοῦ) εἰς ὅλον τὸν κόσμον, τῆς ὁποίας τὴν πραγματοποίησιν προλέγουν μὲ τόσην αἰσιοδοξίαν καὶ ἱκανοποίησιν ; Ἀντιθέτως ὁ Κύριος λέγει ὅτι, εἰς τοὺς ἐσχάτους καιροὺς θὰ παραδοθοῦν εἰς θλίψιν οἱ Χριστιανοί, καὶ θὰ θανατωθοῦν, καὶ ὅτι θὰ γεμίση ἡ οἰκουμένη ἀπὸ ψευδοπροφήτας καὶ ὅτι θὰ ψυχρανθῆ ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. Ποῦ εἶναι λοιπόν αἱ χαροποὶ αἱ ἡμέραι διὰ τοὺς Χριστιανούς, τῶν ὁποίων τὴν αὐγὴν κραυγάζουν ὅτι βλέπουν οἱ Λατίνοι νὰ ροδίζη ἀπὸ τώρα εἰς τὸ στερέωμα τοῦ κόσμου, καὶ τῆς ὁποίας εὐοίωνοι προάγγελοι εἶνε αἱ περιπτύξεις μεταξὺ Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, καὶ ἡ λεγομένη ἔνωσις μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ; Οὐδαμοῦ ὑπάρχουν τοιαῦτα προρρήσεις εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. Τουναντίον ὑπάρχουν προφητεῖαι θλίψεων καὶ δεινῶν διὰ τοὺς πιστοὺς, καὶ συστάσεις πρὸς αὐτοὺς ἐκ μέρους τοῦ Χριστοῦ νὰ προσέχουν τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ παρόρμησις νὰ ἀνθέξουν εἰς τὰ ἐπερχόμενα δεινά. Λοιπόν, ἢ ὁ Χριστὸς προεφήτευσε κακῶς, ἢ ὁ λεγόμενος Χριστιανισμὸς μὲ τὰ πολλὰ ἑκατομμύρια αἰσιοδόξων ἀνθρώπων, δὲν εἶνε ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ Χριστοῦ.

Ναί, κάποιος ἄλλος εἶνε ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ Χριστοῦ. Ἀφοῦ δὲν εἶνε ὁ εὐτυχῆς καὶ θριαμβολογῶν παπισμὸς, ποῦ διαψεύδεται ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν, θὰ εἶνε ἡ πτωχὴ, ταπεινὴ καὶ καταδιωκομένη μέχρι σήμερον Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας αἱ ὠδῖνες καὶ τὰ μαρτύρια προεφητεύθησαν ἀπὸ τὸν Κύριον. Αὐτὴ εἶνε «τὸ μικρὸν ποίμνιον», αὐτὴ εἶνε «οἱ ὀλίγοι ἐκλεκτοί», αὐτὴ εἶνε «οἱ πορευόμενοι τὴν τεθλιμμένην ὁδόν».

Ναί. Αὐτὴ φέρει τὰς πληγὰς τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ φέρει τὸν ἀκάνθινον στέφανον. Εἰς αὐτὴν ἐπληρώθησαν καὶ πληροῦνται οἱ προφητικοὶ λόγοι τοῦ Κυρίου «Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν». Τὸ μαρτύριόν της εἶνε ἡ σαφὴς μαρτυρία ὅτι αὐτὴ ἢ καθημαγμένη Σολομὴ ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν τέκνων της, αὐτὴ εἶνε ἡ ἀληθινὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Χιλιάδες εἶνε οἱ μάρτυρές της, οἱ ὅποιοι ἔχυσαν τὸ αἷμα των διὰ τὸ πανάγιον ὄνομά Του, ἀπὸ καταβολῆς Χριστιανισμοῦ μέχρι σήμερον.

Ἴδου τί ἔγραφε διὰ τοὺς Λατίνους ἓνας ἠρωϊκὸς Πατριάρχης μας, ὁ ὁποῖος ἐθανατώθη ἀπὸ τοὺς ἐν Χριστῷ ψευδαδέλφους του : «Ἄς λογιᾶσουν οἱ Λατῖνοι ὅτι δὲν ἔχομεν σοφίαν ἐξωτερὰν (ἐξωτερικὴν, κοσμικὴν), ἔχομεν ὅμως, χάριτι Χριστοῦ, σοφίαν ἐσωτέραν καὶ πνευματικὴν, ἡ ὁποία στολιζει τὴν Ὁρθόδοξόν μας πίστιν, καὶ εἰς τοῦτο πάντοτε εἴμεθα ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς Λατίνους, εἰς τοὺς κόπους, εἰς τὰς σκληραγωγίας καὶ εἰς τὸ νὰ σηκώνωμεν τὸν σταυρόν μας καὶ νὰ χύνωμεν τὸ αἷμα μας διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην τὴν πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἄν εἶχε βασιλεύσει ὁ Τοῦρκος εἰς τὴν Φραγκίαν δέκα χρόνους, χριστιανούς ἐκεῖ δὲν (θὰ) εὔρισκες. Καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶρα τριακοσίους (1) χρόνους εὔρισκεται, καὶ κακοπαθοῦσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ βασανίζονται διὰ νὰ στέκουν εἰς τὴν πίστιν των, καὶ λάμπει ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ μυστήριον τῆς εὐσεβείας, καὶ ἐσεῖς μοῦ λέγετε ὅτι δὲν ἔχομεν σοφίαν ; Τὴν σοφίαν σου δὲν τὴν θέλω, ἐμπρὸς εἰς τὸν σταυρόν τοῦ Χριστοῦ».

ΦΩΤΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ΣΗΜ. : Ὁ προσηλυτισμὸς ὁ ὁποῖος γίνεται ἀπὸ τοὺς Οὐνίτας εἰς βάρους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἶνε τρομερός. Εἰς τὴν Συρίαν οἱ Οὐνίται πλησιάζουν νὰ διαλύσουν τὸ Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας, ὅπου ἀπὸ 300.000 Ὁρθόδοξους ποὺ εἶχε, τῶρα ὑπάρχουν μόνον 100.000. Τὴν ἰδίαν καταστροφὴν ἔκαμαν καὶ εἰς τὴν Σερβίαν καὶ Ρουμανίαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔκτισαν μεγαλοπτεπῆ ναὸν εἰς τὸ μέσον τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὴν τὴν πλήρη ἀγάπης καὶ εἰλικρινείας συμπεριφορὰν τοῦ παπισμοῦ πρὸς τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, πῶς νὰ μὴ ἐπικροτήση κανεὶς τὰς περιπτύξεις Πάπα καὶ Πατριάρχου καὶ νὰ μὴ πιστεύσῃ εἰς τὰς διαβεβαιώσεις τῆς ἀγάπης ἐκ μέρους τῶν Λατίνων ; Ἐρωτῶμεν ἡμεῖς οἱ φανατικοὶ καὶ ἄδικοι.

(1) Ἐγραφε πρὸ δικοσίων περίπου ἐτῶν.

“Η ΒΑΣΙΛΙΣ ΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ,,

«Προκαθάρωμεν ἑαυτούς, ἀδελφοί, τῇ Βασιλίδι τῶν ἀρετῶν ἰδοὺ γὰρ παραγέγονε, πλοῦτον ἡμῖν ἀγαθῶν κομίζουσα τῶν παθῶν κατενάζει τὰ οἰδήματα, καὶ τῷ Δεσπότη καταλλάττει τοὺς πταίσαντάς»

(Ἀπὸ τὴν ὑμολογίαν τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀπόκρεω).

Πλούσια εἰς διδάγματα εἶναι τὰ λειτουργικὰ κείμενα τῆς περιόδου αὐτῆς τῶν πνευματικῶν ἀγωνισμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα μᾶς καλεῖ ἡ μήτηρ Ἐκκλησία. Τὰ κείμενα αὐτὰ βοηθοῦν τὴν ψυχὴν νὰ καταλάμπεται ἀπὸ τὸ εἰς αὐτὴν εἰσερχόμενον θεῖον φῶς, νὰ ζῆ ἐντὸς τῆς ἑορταστικῆς ἀτμοσφαιρας, τὴν ὁποῖαν δημιουργεῖ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὸν μυστικὸν βίον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ ἀποβαίῃ ὁ ἄνθρωπος «καινὴ κτίσις», νὰ περιπατῆ «ἐν καινότητι ζωῆς», νὰ εὐτρεπίζη τὰς λαμπάδας τῶν ἀρετῶν, νὰ κρατῆ τοὺς κλάδους αὐτῶν, νὰ «λευχειμονῇ πράξειςιν ἐναρέτους», νὰ σκέπτεται «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος» (Φιλιπ. δ', 8), νὰ «ποιῇ ἐν πᾶσι τὸ θέλημα» τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ παρυσιάζη τοὺς καρποὺς τῆς ἐν Πνεύματι ζωῆς, οἱ ὁποῖοι εἶναι «ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. ε', 29).

Ἐξ ὅλων τῶν ἀρετῶν τούτων ἐξυμνεῖται, ἰδίως κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ἀπόκρεω, ἡ ἀγάπη ὡς «βασιλὶς τῶν ἀρετῶν». Ἡ ἄσκησις τῆς «πραγματικῆς καὶ ἀνιδιοτελοῦς καὶ ἐλευθέρως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν συνάνθρωπον ἀγάπης» εἶναι σπουδαιότατον μέσον, διὰ τοῦ ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος καταπολεμεῖ τὸν ἐγωϊσμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ρίζα παντὸς κακοῦ καὶ τὸ ἐμπόδιον τῆς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου οἰκειώσεως τῶν διαφόρων πνευματικῶν ἀγαθῶν. Ἡ ἀγάπη ἀποτελεῖ τὴν «περικεφαλαίαν» ἐν τῇ πνευματικῇ πανοπλίᾳ τοῦ Χριστιανοῦ, «τὸ πλήρωμα τοῦ Νόμου καὶ τὸ πλήρωμα τῆς νέας Θρησκείας τῆς Χάριτος, τὴν οὐσίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς». Αναρίθμητοι λειτουργικαὶ ἐκφράσεις πιστοποιοῦν, ὅτι ἡ ἀγάπη δημιουργεῖ τὸ «πνευματικὸν περιβάλλον» καὶ τὴν

πνευματικὴν ἀτμόσφαιραν, ἐν τῇ ὁποῖα πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἀγιασμόν καὶ πνευματικὴν τελείωσιν ἀποβαίνει τελεσφόρος καὶ καρποφόρος. Μόνον ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν συνάνθρωπον ἀμεριστος καὶ ἀνιδιοτελής ἀγάπη συντελεῖ, ὥστε ὁ πιστὸς νὰ ὑπερνικᾷ τὴν ὑπερτροφικὴν ἐκδήλωσιν τῶν βιολογικῶν ἐνστίκτων (αὐτοσυντηρήσεως, γενετησίου κ.λ.π.) καὶ τοῦ ἐγωῖσμοῦ, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται ἡ ρίζα τῆς πνευματικῆς μυωπίας καὶ τυφλώσεως. Ὁ ἀσκῶν ἑαυτὸν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀγάπης ἀπελευθεροῦται βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ ἐγωῖσμοῦ καὶ τῶν ἐνστίκτων τούτων, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τὸ ἔργον τῆς πνευματικῆς τελειώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Μόνον ἡ ἀγάπη «κομίζει πλοῦτον ἀγαθῶν», διότι «κατευναίνει τῶν παθῶν τὰ οἰδήματα» καὶ «τῷ Δεσπότη καταλλάττει τοὺς πταίσαντας».

Ἡ σχέσις ἐκάστου Χριστιανοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους πρέπει νὰ εἰκονίζῃ τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν Χριστόν. «Ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν» (Α' Ἰωάν. δ', 20). Ἐφ' ὅσον ὁ Σωτὴρ ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι καὶ νὰ «κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων». Πρέπει νὰ ἔχωμεν «φιλαδελφίαν», νὰ συνδεώμεθα μετὰ τοῦ πλησίον «τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης» καὶ νὰ «ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν».

Τὰ λειτουργικὰ κείμενα τῆς παρουσίας περιόδου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, εἰς ὅλην τὴν κλίμακα τῶν μουσικῶν τόνων, ἐξυμνοῦν τὴν πρὸς τὴν τελείωσιν ὀδηγοῦσαν ἀγάπην, ἡ ὁποῖα μεριμνᾷ διὰ τὰς ὑλικὰς καὶ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ πλησίον. Κατὰ ταῦτα, πρέπει νὰ «ὀπλιζώμεν τὰς χεῖρας ἐλεημοσύνη», νὰ «ἀλείφωμεν τὰς κεφαλὰς ἐλαίῳ εὐποιῦτας», νὰ «ἐκτρέφωμεν τοὺς πένητας, πλοῦτον μὴ κενούμενον ἐν οὐρανοῖς ὠνούμενοι», νὰ «σκορπίζωμεν τὸν πλοῦτον πένησι», νὰ «εἰσάγωμεν πτωχοὺς ἀστέγους εἰς τὸν οἶκόν μας», νὰ περιβάλλωμεν γυμνοὺς, νὰ παρέχωμεν «ἐνδέεσι» καὶ «πεινῶσι ἄρτον», νὰ μὴ ἐπιλανθανώμεθα τῆς φιλοξενίας, νὰ μνησκόμεθα «τῶν δεσμίων» καὶ τῶν «κακουχουμένων», νὰ ἀποτελῶμεν τὴν «μικρὰν ζύμην», ἥτις «ὄλον τὸ φύραμα ζυμοῖ», νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν «ἐσκοτισμένων»,

«πεπλανημένων» καὶ ὑπὲρ τῶν κατηγουμένων, νὰ κηρύττωμεν τὴν ἀλήθειαν εἰς τοὺς «ἀμυήτους», νὰ «καταγγέλλωμεν τὰ θαυμάσια» τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀπευθύνωμεν ὡς «κηρία μέλιτος λόγους καλοὺς» πρὸς Ἰασην ψυχῶν, νὰ «προσλαμβάνομεθα τοὺς ἀσθενοῦντας τῇ πίστει» καὶ νὰ «καταρτίζωμεν ἐν πνεύματι πραότητος τοὺς ἐν τινι παραπτώματι προλαμβανομένους».

Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη ὁδηγεῖ τοιοιτοτρόπως εἰς μίαν πολιτιστικὴν καὶ κοινωφελῆ ἐν τῇ κοινωσίᾳ δρᾶσιν, ἡ ὁποία συντελεῖ εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δωρηθέντων ταλάντων. «Ὁ μὲν σοφίαν κοσμεῖτω δι' ἔργων ἀγαθῶν· ὁ δὲ λειτουργίαν λαμπρότητος ἐπιτελείσθω· κοινωνεῖτω δὲ τοῦ λόγου πιστὸς τῷ ἀμυήτῳ καὶ σκορπιζέτω τὸν πλοῦτον πένησιν ἄλλος».

Ἐπὶ πλέον ἡ «βασιλὶς τῶν ἀρετῶν», ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη ἔχει «παγκόσμιον καὶ πανανθρώπινον χαρακτῆρα», ἐξελισσομένη εἰς «παναγάπην». Αὕτη, συνδέουσα τὸν καθ' ἕκαστον πιστὸν μετὰ πάντων τῶν συνανθρώπων, μεταφέρει αὐτὸν εἰς μίαν ὑπερφυσικὴν καὶ οὐρανίαν κοινωσίαν ἀγάπης, ἐν τῇ ὁποίᾳ θρυμματίζονται τὰ δεσμὰ τοῦ ἀτομικοῦ καὶ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ εὐρύνη τόσον πολὺ τὴν ψυχὴν του, ὥστε νὰ περικλείῃ ἐν αὐτῇ πάσας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ προσεύχεται ἀδιαλείπτως ὑπὲρ αὐτῶν. Τοιοιτοτρόπως ὁ πιστὸς προσεύχεται ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὑπὲρ τῶν βασιλέων, ὑπὲρ πλεόντων, ὀδοιπορούντων, νοσούντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων, ὑπὲρ τῶν ἐπιτρόπων καὶ ἐνοριτῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις αὐτῶν, ὑπὲρ τῶν κοπιώντων ἐν τῷ ναῷ καὶ τῶν ψαλλόντων, ὑπὲρ τῶν ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς, ὑπὲρ τῶν ἐν παρθεσίᾳ καὶ εὐλαβείᾳ καὶ ἀσκήσει καὶ σεμνῇ πολιτείᾳ διαγόντων, ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων, ὑπὲρ τῶν ἐν συζυγίαις, ὑπὲρ τῆς νεότητος καὶ τοῦ γήρατος, ὑπὲρ τῶν ὀλιγοψύχων, ἐσκοτισμένων καὶ πεπλανημένων, ὑπὲρ χηρῶν, ὀρφανῶν καὶ αἰχμαλώτων, ὑπὲρ τῶν ἐν βήμασι καὶ μετάλλοις καὶ ἐξορίαις καὶ πικραῖς δουλείαις καὶ πάσῃ θλίψει καὶ ἀνάγκῃ καὶ περιστάσει ὄντων κ.ο.κ. Ὡσαύτως ὁ πιστὸς προσεύχεται ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων, προπατόρων, πατέρων κ.λ.π., ὡς καὶ ὑπὲρ πασῶν τῶν τάξεων τῶν τεθνεώτων.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἅς ἐνωτισθῶμεν τοὺς λόγους τοῦ

Ἀναδρομή εἰς τὰ περασμένα

Ο ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ

Ἄν χρειάζεται νὰ κάνωμε κάποιο χαρακτηρισμό, πού νὰ ταιριάζη καί νὰ συμβολίζη πληρέστερα τὸν Παπαφλέσσα, θὰ τοῦπρεπε, νομίζω, τὸ παρεπώνυμο τοῦ μ π ο υ ρ λ ο τ ι έ ρ η. Γιατὶ τέτοιος ἦτανε. Καί σ' ὅλη του τὴν τρικυμισμένη ζωὴ δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο παρὰ μ' ἓνα δαυλὸν ἀναμμένο στὸ χέρι του, πού τὸν πυροδοτοῦσε ἀπὸ τὴν ἄσβυστη φλόγα τῆς ψυχῆς του, νὰ τρέχη ἀκούραστος παντοῦ, καί ν' ἀνάβη πλάστρα φωτιά καί πυρκαϊά, ὅπου μπορούσε. Καί τοῦτο, γιατί εἶχε μέσα του πνοὴ Θεοῦ, πού δὲν τὸν ἄφηνε νὰ ἡσυχάσῃ καί νὰ καταλαγιάσῃ οὔτε μιὰ στιγμή.

Ἐπιπλέον τῶν Ἑσωτερικῶν ἦτανε τότε. Κι' ἄλλα ἦτανε τὰ χρέη του. Τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐρήμαζαν τότε τὰ πάθη καί ἡ δαιμονογέννητη διχόνοια. Εἶχεν ἀρρωστήσει ἀπὸ τὴν φιλοπρωτίες ἢ Ἐθνικὴ συνείδηση, κι' ἀγωνιζόντανε νὰ βάλῃ κάποιο ρυθμὸ στὸ χάος. Κι' ὅμως καταπιάσθηκε μὲ τὸ μεγάλο ζήτημα τῆς Παιδείας, πού ἔνοιωθε βαθεῖα τὴ θεμελιακὴ σημασία του γιὰ τὸ Ἔθνος κι' ἀνάστυρε ἀπὸ τὴν ἀφάνεια τὸν μεγάλο Διδάσκαλο τοῦ Γένους μας Γρηγόριο Κωνσταντᾶ, καί τὸν ἔστειλεν, ἑβδομητάρης καί περισσότερο πού ἦτανε τότε στὰ χρόνια, νὰ περιοδεύῃ στὴ ξεσηκωμένη Ἑλλάδα, καί νὰ συσταίνῃ παντοῦ σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικά, χρησιμοποιώντας γιὰ τὸν θεῖο αὐτόν, ὅπως τὸν ἀποκαλεῖ, σκοπὸ Ἐκκλησιαστικούς κυρίως πόρους. Καί τὸ πρόγραμμα πού τοῦ διέγραψε ἦτανε ὑπέροχο καί μοσχοβολᾷ Χριστὸ καί Ἑλλάδα. Κι' ἂν εἶχε συνεχισθῆ θᾶφερνε ἐνωρίτατα μιὰ πνευματικὴ ἀνοιξη, ἀντάξια τῆς αἰωνιότητος τῆς Φυλῆς μας. Καί δὲν δυσκολεύομαι διόλου νὰ εἰπῶ, πῶς μὲ τὸ πρόγραμμα αὐτὸ ὁ Παπαφλέσσας στέκεται σὰν ἀφετηρία καί σὰν θεμελιακὸ ἀγκωνάρι τῆς Ἐκπαιδευτικῆς μας ἀναγέννησης. Ἀφετηρία ὅμως κι' ἀγκωνάρι, πού τὸ παρα-

ῦμνος : «Τὰς τοῦ Κυρίου γνόντες ἐντολάς, οὕτω πολιτευθῶμεν· πεινῶντας διαθρέψωμεν· διψῶντας ποτίσωμεν· γυμνοὺς περιβλώμεθα· ξένους συνεισάγωμεν· ἀσθενοῦντας καὶ τοὺς ἐν φυλακῇ ἐπισκεψώμεθα· ἵνα εἴπη καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ μέλλων κρῖναι πᾶσαν τὴν γῆν· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου...».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

θεωρήσανε και τὸ παραπετάξανε οἱ μεταγενέστεροι μεταρρυθμιστές, γιὰ νὰ κτίζουने ἐπάνω στὴν ἄμμο...

Καὶ εἶναι πραγματικὰ κρίμα μεγάλο, πού οἱ ἄνθρωποι πού κατευθύνουν τὴν Ἐκπαίδευσή μας καὶ πού κανεὶς δὲν ἀμφισβητεῖ τὴν ἀγαθὴ τους προαίρεση, οὔτε ἰδέα ἔχουνε ἀπὸ τὸν ἐκθαμβωτικὸν αὐτὸν ἐκπαιδευτικὸν ὄραματισμὸ τοῦ Παπαφλέσσα. Ἄς τὸ καταλάβουने ὅμως ἐπὶ τέλους. Στὸ χαρακτηριστικὸν καὶ τὴ φύση τοῦ λαοῦ μας δὲν ταιριάζουने τὰ ξενόφερτα ἐκπαιδευτικὰ συστήματα πού μεταφέρουने συνεχῶς ἐδῶ. Αὐτὰ εἶναι σὰν τὰ λουλούδια πού φέρουने τώρα τελευταῖα μὲ τ' ἀεροπλάνα στὴ χώρα μας, πού εἶναι φανταχτερά, μὰ δὲν ἔχουने διόλου μυρωδιά. Ἡ ψυχικὴ δομὴ τοῦ λαοῦ μας εἶναι ὅλως διόλου ἀλλοιώτικη. Εἶναι ζωηρός, ζωντανός, ἔχει αἴσθημα καὶ γενναιοῖτητα, μὰ εἶναι καὶ εὐκολόπιστος καὶ εὐκολομετακίνητος, ὅπως εἶναι καὶ τὸ κλίμα τῆς χώρας μας. Εἶναι λαὸς θαυμαστός στὴν ἐξυπνάδα του καὶ στὴν λεβεντιά του, καὶ στὴν ἀντοχὴ του καὶ στὴν πίστη του. Μὰ ἔχει κι' ἐλαττώματα, πού σκιάζουने συχνὰ τὴν φωτεινὴν ὄψη του. Γίνεται καὶ ἄγγελος καὶ διάβολος, ὅπως ἔλεγε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του ὁ Καραϊσκάκης.

Ἀπλώνει τὰ φτερά του πῆχες καὶ χάνεται στὰ γαλάζια τ' οὐρανοῦ. Μὰ καὶ σέρνεται εὐκολα σὰν σκουληκὶ ἐπάνω στὰ χόματα τῆς γῆς του. Καὶ γιὰ νὰ κυβερνήσης καὶ νὰ τιμονέψης τὸν λαὸ αὐτό, πρέπει νὰ τὸν ξέρης καλὰ καὶ νὰ σὲ ἰδῆ πῶς τοῦ παραστέκεσαι, σὰν ἀδελφός, καὶ στὴν χαρὰ του καὶ στὸν πόνο του.

Κι' ἐρωτῶ, πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ καταρτισθῆ ἄρτιο ἐκπαιδευτικὸ πρόγραμμα γιὰ τὸν τόπο μας, μὲ τὴν ξενόφερτη μονάχα σοφία ; Πῶς θὰ τὸ τιμονέψης τὸ φτωχὸ Ρωμηόπουλο, χωρὶς νὰ τὸ ξέρης ; Κάθε πρωτὶ ξεκινᾷ τὸ ἔρημο γιὰ τὸ σχολεῖο του, ξυπόλητο τὶς περισσότερες φορές, στεγνὸ, καὶ μ' ἓνα φύλακα πάνινο, πού ἔχει μέσα του κανένα μισοσχισμένο βιβλίο ἢ τετράδιο κι' ἓνα ξεροκόμματο πού τοῦ βάζει μέσα ἢ μάννα του. Καὶ πάει στὸ σχολεῖο ἀναζητῶντας στοργὴ καὶ χαμόγελο. Καὶ τὶς περισσότερες φορές βρίσκει δασκάλους στουρναρόπετρες, πού ἐφαρμόζουने τὸ ὠράριό τους, χωρὶς ἀγάπη καὶ χωρὶς ἐνθουσιασμό. Κι' ὅμως τὰ παιδιά τοῦ λαοῦ μας εἶναι τρυφερά μὰ καὶ ἀνήσυχα πλάσματα, σὰν τὸ σάλεμα τοῦ πελάγου μας. Ἐχουने μέσα τους φῶς πολὺ, ὅπως οἱ βουνοκορφές μας, ὅταν τὶς κρούη ὁ ἥλιος τὸ πρωτὶ. Μὰ ἔχουने καὶ φαράγγια σκοτεινά, πού πρέπει νὰ ψάξης πολὺ, γιὰ νὰ βρῆς τὰ μονοπάτια τους.

Κι' ὁ Παπαφλέσσας τὰ ἤξερε καλὰ, πολὺ καλὰ τὰ παιδιά

τοῦ λαοῦ μας. Σὲ καλυβόσπιτο εἶχε μεγαλώσει κι' αὐτός. Καὶ εἶχε μπῆ καὶ στή στάνη τοῦ βοσκοῦ καὶ στὸ φτωχοκάλυβο τοῦ ραγιᾶ καὶ στὸ κονάκι τοῦ ἄρχοντα. Ἀπὸ μικρὸς στὸ Μοναστήρι δούλευε σὰν ξωμάχος καὶ σὰν ζευγᾶς καὶ σὰν ἀγωγιότης. Καὶ γεύθηκε τὸ πικρὸ ψωμί τῆς φτώχειας καὶ τοῦ κατατρεγμοῦ. Καὶ τὰ λίγα του κολλυβογράμματα τᾶμαθε κι' αὐτὸς σὲ «κρυφὸ σχολειό», ἀπὸ κάποιον φτωχικὸ παπαῖ, λειτουργὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἰδέας. Κι' ἔτσι κάθε χαρὰ, κάθε λαχτάρα καὶ κάθε πόνος τοῦ λαοῦ ἦτανε καὶ δικὸς του.

Μὲ τέτοια λοιπὸν ἀγάπη καὶ κατανόηση μέσα του καταπιάσθηκε στὸ βρασμὸ τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα νὰ καταρτίσῃ ἐκπαιδευτικὸ πρόγραμμα, καταπλημμυρισμένο ἀπὸ φῶς Ἑλληνικόν. Γιατὶ πρόγραμμα ἐκπαιδευτικὸ ἀρτιώτατο εἶναι τὸ ἔγγραφο πρὸς τὸν Κωνσταντᾶ, μέσα στὸ ὁποῖο τοῦ διαγράφει τὰ χρέη καὶ τὰ δικαιώματά του σὰν ἐφόρου τῆς Παιδείας. Τὸ διαβάζει κανεὶς καὶ νοιώθει ν' ἀνασαινή ἀγεράκι δροσερό, κατεβασμένο ἀπὸ ψηλὰ κορφοβούνια καὶ πλημμυρισμένο ἀπὸ τὴν εὐωδιὰ τοῦ ἔλατου, τοῦ πεύκου καὶ τοῦ θυμαριοῦ. Πόσο μεγαλεῖο, ἀλήθεια, ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ. Τὸ βλέπει κανεὶς ὀλοφάνερα μέσα στὸ ἔγγραφο αὐτό, ποὺ συνταιριάζει καὶ σφιχτοδένει τὸν προοδευτισμὸ καὶ τὴ συντήρηση σ' ἓνα θαυμάσιο σύνολο. Καὶ στοχαζόμαι, μὲ συγκίνηση, τὴ στιγμή αὐτή, πῶς ἐδῶ στὸν εὐλογημένο μας αὐτὸν τόπο μας εἶπανε ὅλες οἱ ἰδέες τὴν τελευταία τους λέξη. Ἐδῶ ζυμωθήκανε μὲ τὸν Ἑλληνικὸ λόγον. Καὶ μὲ τὴν ἔρευνα καὶ μὲ τὴ στόχασση πήρανε νέα πάγκαλη μορφή κι' ἀνυψωθήκανε στ' ἀετώματα τοῦ πνευματικοῦ μας Πανθέου. Κι' ἀπὸ ἐκεῖ ξεκινήσανε γιὰ νὰ κατακτήσουνε τὸν κόσμον. Ἐδῶ ὁ βωμὸς τοῦ ἄγνωστου Θεοῦ ἐγένηκε βωμὸς τοῦ Θεοῦ Λόγου, ποὺ μὲ τὸν Ἑλληνικὸ στοχασμὸ καὶ μὲ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐκηρύχθηκε στὴν Οἰκουμένη.

Στὸ ἔγγραφο αὐτὸ τοῦ Παπαφλέσσα ὁ δάσκαλος φωσφορίζει σὰν ἱεουργὸς μὲ ὑψηλὴ συνείδηση τῆς ἀποστολῆς του καὶ τοῦ «θείου του ἔργου». Καὶ μοιάζει σὰν κάποιον διάμεσον Χερουβείμ, ἀνάμεσα στὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ Γένους...

Ὁ Παπαφλέσσας, σὰν μέθοδο διδασκαλίας, προτιμοῦσε τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδο, ποὺ τὴν εἶχε φέρει ἀπὸ τὸ Ἰάσι ὁ περίφημος στὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκπαιδευτικὸς Κλεόβουλος. Καὶ τὴν προτιμοῦσε τὴν μέθοδον αὐτήν, ὄχι ἀπὸ καινοσπουδία

κι' ἐπειδὴ ἦτανε, σὰν νὰ εἶποῦμε, ἡ τελευταία τότε λέξη τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης. Τέτοιες «πετεινομυαλοσύνες», ὅπως λέει ὁ Δανιὴλ Φιλιππίδης στὴ Νεωτερικὴ του Γεωγραφία τοὺς ἀκαιροὺς νεωτερισμοὺς, δὲν χωροῦσανε στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά τοῦ Παπαφλέσσα. Μὰ τὴν προέκρινε, γιατί πίστευε, πὼς ἡ μέθοδος αὐτὴ ταίριαζε καλύτερα γιὰ τὰ Ἑλληνόπουλα, ἐπειδὴ ξυπνᾷ στὰ παιδιὰ τὴν φιλότιμη ἀμιλλὰ μεταξύ τους γιὰ προκοπή, καὶ τὰ συνηθίζει στὴν πειθαρχία. Ὅχι τὴν πειθαρχία, πού ἔχει τὸ στήριγμά της στὸ ραβδί τοῦ δασκάλου ἀλλὰ στὴν ἐκουσιότητα γιὰ πρόοδο, πού ἀναβρῦζει σὰν δροσοπηγὴ ἀπὸ τὴν ψυχικὴ διάθεση τοῦ παιδιοῦ. Εἶναι ἡ πειθαρχία πού μᾶς ἔλειψε καὶ πού μᾶς λείπει δυστυχῶς σὲ πολλὲς δύσκολες περιστάσεις, ὅπως ἦτανε ἐκείνη πού διέτρεχε τότε τὸ Γένος μας. Καὶ δὲν ἐννοοῦμε βέβαια σὰν πειθαρχία τὸ ἀηδιαστικὸ σκύψιμο τῶν δουλοπάροικων τοῦ οἰουδιήποτε ὀλοκληρωτικοῦ συστήματος, εἶτε κουμμουνισμὸς λέγεται, εἶτε φασισμὸς. Ἀλλὰ ἐννοοῦμε σὰν πειθαρχία τὴν Ἐλευθερία πού πειθαρχεῖ ἐκούσια στὸ χρέος καὶ στὸ καθῆκον καὶ ξέρει νὰ προχωρῆ πρὸς ὁποιοδήποτε Γολγοθᾶ, βασιτάζοντας τὸ Σταυρὸ της.

Μικρὰ Μουσεῖα τὰ ἤθελεν ὁ Παπαφλέσσας τὰ σχολεῖα παντοῦ, πού νὰ περισυλλέγουμε μ' εὐλάβεια κάθε ἀρχαιότητα καὶ κάθε ἀπομεινάρει τοῦ παλαιοῦ καιροῦ. Σχολικὲς βιβλιοθήκες παράγγειλε νὰ καταρτισθοῦνε σὲ κάθε σχολεῖο καὶ σὲ κάθε τόπο. Καὶ ἤθελε ἀκόμη νὰ πλουτίζωνται τὰ σχολεῖα, μὲ ὄργανα διδασκαλίας γιὰ τὴν καλύτερη κατάρτιση τῶν μαθητῶν.

Δὲν ἤθελεν ἀκόμη νὰ κατατρίβεται εἰς μάτην ὁ πολυτιμότερος χρόνος τῆς νεότητος, μὲ περιττὲς γνώσεις. Καὶ ζητοῦσε ἀπὸ τοὺς δασκάλους νὰ μορφώνουν κυρίως ἀνθρώπους, μὲ ἄρτιο κι' ἔντιμο χαρακτῆρα, μ' εὐσέβεια στὸ Θεὸ καὶ μ' ἀφοσίωση στὴν Πατρίδα.

Ἐμάντευεν ἡ μεγάλη του ψυχὴ, πὼς ἡ Μοῖρα τῆς Ἑλλάδος μας εἶναι νὰ πρωτοπορῆ. Καὶ γι' αὐτὸ χρειαζόντανε τέτοια σχολεῖα καὶ τέτοιους δασκάλους, πού νὰ συνειδητοποιοῦνε τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴ μας παράδοση καὶ νὰ τὴν μετουσιώνουνε μέσα στὶς ψυχὲς τῶν παιδιῶν σὲ ἀγίους ἐνθουσιασμοὺς. Ἀθάνατε Παπαφλέσσα, μακάρι ὁ ἐκπαιδευτικὸς αὐτὸς ὑπέροχος ὀπτασιασμὸς σου, πού τόσον ἔχει ἀποξεχασθῆ στοὺς θολοὺς μας αὐτοὺς καιροὺς, νὰ γνωρισθῆ ἀπὸ τοὺς νέους μας ἐκπαιδευτικοὺς καὶ νὰ γίνῃ τὸ ὀδηγητικὸ τους ἄστρο! Ποτὲ δὲν εἶναι ἀργά.

(Συνεχίζεται)

ΑΜΜΩΝΑΣ

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

30. ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

«Και μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς».
(Μαθ. ιζ', 1—8)

“Ο,τι κι' ἂν μπορέση νὰ γράψῃ κανεὶς γιὰ τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ γεγονὸς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Θαβώρ, σκιάζεται ἀπὸ τὴ λαμπρότητά του καὶ χάνεται. Μὲ λίγες γραμμὲς οἱ Εὐαγγελισταὶ ἀναφέρουν τὸ θαῦμα ποῦ ἐνήργησεν ὁ Θεάνθρωπος Κύριος στὸν ἑαυτὸ του γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ καὶ στερεοποιήσῃ τὴν πίστι τῶν μαθητῶν του καὶ στομώσῃ τὴν ἐκ φθόνου ὀρθολογίζουσαν φλυαρίαν τῶν ἀρνούμενων τὴν θεότητά του. Γιατί, μὴ λησμονοῦμε πῶς, ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς δημοσίας του ἐμφανίσεως, ἡ ἑβραϊκὴ ἡγεσία οὐ μόνον ἠρνήθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴ θεανδρική τοῦ Κυρίου ὑπόστασιν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρόφασιν τῆς θανατικῆς του καταδικῆς καὶ τῆς διὰ σταυροῦ ἐκτελέσεώς του προέβαλαν τὸ ὅτι «πατέρα ἔλεγε τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ» (Ἰωάν. ε', 18).

Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν πρόφασις δὲν σημαίῃ καὶ αἰτία, οὔτε καὶ καλύπτει τὰ ἐλατήρια μιᾶς ἐγκληματικῆς, μάλιστα, πράξεως γιὰ τὴν ὁποίαν θὰ φρικιοῦν οἱ αἰῶνες, αὐτὲς οἱ πυκνὲς συκοφαντίες καὶ ἀρνήσεις κατὰ τοῦ ἀποκαλυφθέντος μυστηρίου δημιουργοῦσαν ἓνα κλίμα δυσπιστίας πολλῶν ὡς πρὸς τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου. Ἄλλὰ καὶ τὰ συνεχῆ χτυπήματα τῶν ἀδυνάτων ψυχῶν ἐκ μέρους μορφωμένων ἀνθρώπων καὶ μάλιστα τοῦ μείζονος ἱερατείου, ἀσφαλῶς θάφιναν μῶλωπας ἐπάνω στὴ συνείδησι τῶν νεοφωτίστων κατὰ τὴ λαϊκὴ παροιμία (λέγε, λέγε, καὶ κάτι θὰ μείνῃ). Καὶ ναὶ μὲν τὰ συκοφαντικὰ σφυροκοπήματα δὲν μποροῦν εὐκόλα νὰ κάμψουν τὴν ἠθικὴν ἀντίστασι τῆς ψυχῆς ποῦ πιστεύει καὶ ἔχει ἀποκτήσει βεβαιότητα γύρω ἀπὸ τὸ πιστευτέον, ὅμως κουράζεται κι' αὐτὴ σὲ στιγμὲς καὶ λυγίζει. Πρέπει ὁ ἄνθρωπος, προκειμένου νὰ δεχθῆ ἄπλετο τὸ φῶς τῆς θείας ἀκτινοβολίας τοῦ Ἰησοῦ, νὰ γίνῃ θεόληπτος. Καὶ θεόληπτοι γίνονται ὅσοι ἀνεβαίνουν στίς νεφέλες τῆς ἀνωτέρας θεωρίας. Ἄλλὰ τόσον οἱ μαθηταὶ ὅσο καὶ ὅλον αὐτὸ τὸ πλήθος τοῦ ἑβραϊκοῦ ἀκροατηρίου μπορεῖ νὰ ἦσαν εὐσεβεῖς ἄνθρωποι, εὐλαβεῖς, νὰ σήκωναν τὸ Διδάσκαλο λίγο ψηλότερα ἀπ' τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου, ὅπως φανερώνουν τὰ συχνὰ εὐαγγελικὰ ἐπεισόδια, δὲν ἤγγιζαν ὅμως ποτὲ τὴν κορυφὴ τῆς ἀληθείας, ἐκτὸς τῶν ἐκτάκτων θείων ἀποκαλύψεων, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου στὸ ἐρώτημα τοῦ

Ἰησοῦ (Ματθ. ιστ', 16): «Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· μακάριος εἶ Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ Πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Ἄλλ' ἐκτάκτους ἀποκαλύψεις δὲν ἐλάμβανεν οὔτε ὁ στενὸς κύκλος τῶν μαθητῶν ἐν τῷ συνόλω των πρὸ τοῦ σωτηρίου πάθους, οὔτε κί' αὐτὸς ὁ ὄχλος πού τρία δλόκληρα χρόνια δὲν κατώρθωνε ν' ἀνεβῆ ψηλότερα ἀπὸ τις ἀτομικὴς γήϊνες ἀνάγκες του. Γι' αὐτὸ καὶ στὸν ὄχλο, ὥσπου ψυχικὰ προδιατεθῆ καὶ φτερωθῆ, οὐδέποτε ἀπεκάλυψεν ἀνοιχτὰ τῆ θεότητά του. Ἐκεῖ ἄφινε νὰ ἐπιβάλλεται τὸ παράδειγμά του, τὰ πρωτάκουστα λόγια του, τὰ θαύματά του, τὰ ἀπὸ ἐχθροὺς καὶ φίλους ὡμολογημένα. Στὸν κύκλο ὅμως τῶν μαθητῶν του, τῶν ὁποίων ἐπράβηξε τὴν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνη γι' αὐτὸ καὶ τοὺς κρατοῦσε κοντά του, ἐδίδαξε δογματικὰ καὶ ἐθεολόγησε τόσον, ὥστε νὰ μὴν πέσουν θύματα οὔτε τῶν συκοφαντιῶν πού ἐξετόξευαν οἱ διαβεβλημένοι καὶ σατανόπληκτοι, οὔτε καὶ νὰ κλονισθοῦν ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς ἀφάτου κενώσεώς του κατὰ τὸ πάθος. Ἔτσι, ἐκτὸς τῶν ἡθικοδιδασκαλιῶν πού συνεπλήρωναν τὸ Νόμο ἢ ἀντικαθιστοῦσαν ὠρισμένα του ἄρθρα, ἀνήγαγε τῆ δianoia τῶν μαθητῶν του ὁ Κύριος στὴν ἀνασπῶσαν ἐκ τῶν ὄχλωδῶν περὶ τοῦ προσώπου του ἀντιλήψων ἀνωτέραν θεωρίαν, ἀρκεῖ νὰ μελετήσῃ κανεὶς προσεκτικὰ τὰ ἱερὰ ἱστορικὰ κείμενα, μερικὰ χωρία τῶν ὁποίων εἶναι σαφέστατα, ὡς ἀναφερόμενα στὸ ὁμοούσιον τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα: «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ μου ἐν ἑσμεν» (Ἰωάν. ι', 30). Οἱ Ἰουδαῖοι ἀντελήφθησαν τότε πλήρως τῆ σημασία τῆς φράσεως, ἀπόδειξις ὅτι «ἐβάστασαν λίθους ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν». Τοὺς διηρέθισεν ἡ διακήρυξις τῆς θεότητός του τὴν ὁποίαν μάλιστα ἐχαρκτηρίσαν καὶ ὡς βλασφημίαν: «Περὶ καλοῦ οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σύ, ἄνθρωπος ὢν, ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν» (Ἰωάν. ι', 33). Ἐδῶ τοποθετῶντας ὁ Κύριος στῆ συνείδησι ὄλων τὸ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ ἐπάγεται: «Ἐν ἐμοὶ ὁ Πατήρ καὶ γὼ ἐν αὐτῷ», πρᾶγμα πού ἔκαμε τοὺς Ἰουδαίους ν' ἀφρίσουν ἀπὸ τὸ κακό τους, ἀφοῦ μάλιστα «ἐζήτησαν πιάσαι αὐτόν», καὶ «ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν» (Ἰωάν. ι', 38—39).

Ἐκτὸς τῆς πληθούς τῶν ἀγιογραφικῶν χωρίων ἀμέσως ἢ ἐμέσως ὁμιλούντων γιὰ τῆ θεότητα τοῦ Κυρίου τόσο κατὰ τὴν Ἀρχιερατικῆ του προσευχῆ ὅσο καὶ κατὰ τῆ δίκη του ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀφῆκεν ἀμφιβολία περὶ τῆς θεότητός του. Οὕτω ὁμιλεῖ περὶ τῆς δόξης ἣν εἶχε πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ τῷ Θεῷ Πατρὶ (Ἰωάν. ιζ', 5), περὶ τῆς ἀπολύτου ταυτίσεως πρὸς τὸν Θεὸν Πατέρα (Ἰωάν. ιζ', 9), καὶ περὶ τῆς ἰσοτιμίας τῶν Προσώπων τῆς Τριαδικῆς θεότητος ἐναντι ἀλλήλων, ἡ ὁποία καὶ ἐπιβάλλει λα-

τρευτικάς ἐκδηλώσεις στους πιστούς. Ἡ φράσις τοῦ Ἰησοῦ «Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἔστι καὶ τὰ σὰ ἐμὰ», σὲ στιγμὲς ἐπικοινωνίας μὲ τὸν οὐράνιον Πατέρα (Ἰωάν. ι ζ', 10) εἶναι μεγάλωφνος διακήρυξις τοῦ Ἰησοῦ ἔχοντος πλήρη συνείδησιν τῆς θεότητος του στὴν ἀπόλυτό της σύλληψι, ἔννοια, καὶ περιεχόμενο (Λουκ. β', 49): «Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; Οὐκ ἤδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναι με;». Καὶ αὐστηρήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· οἶνον οὐκ ἔχουσι. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς : Τί ἐμοὶ καὶ σύ, γύναι ; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου» (Ἰωάν. β', 4). Ἡ μήπως δὲν εἶναι ἡ ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιερέως δημοσίᾳ κατὰ τὴ δίκην ἔνορκος διαβεβαίωσις τοῦ Κυρίου ὅτι ὄντως εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ φύσει Υἱοῦ ; «Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς : Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὤψεσθε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ» (Ματθ. κστ', 64 κ.ἐ.). Αὐτὴ ἡ καταπληκτικὴ αὐτοαποκάλυψις ἡ ἀφορῶσα στὴ θεότητα τοῦ Κυρίου μεθ' ὅρκου βεβαίωσαντος τὸν Ἀρχιερέα ὅτι ὄντως εἶναι ὁ φύσει Υἱὸς τοῦ Θεοῦ περιβεβλημένος ἀνθρωπίνην σάρκα, ὑπῆρξε καὶ ὁ δυνατώτερος καὶ ἀξιοπιστότερος γιὰ τὸ ἑβραϊκὸ Δικαστήριον μάρτυς, ὅστις καὶ ἔκλεισε καὶ τὰς κατηγορούσας μαρτυρίας κατὰ τρόπον μὴ ἐπιδεχόμενον ἀμβισβητήσεις : «Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων ὅτι ἐβλασφήμησεν (ὁ Ἰησοῦς, δηλαδὴ). Τί χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων ; Ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ» (Ματθ. κστ', 65 κ.ἐ.).

Ἄλλ' ὅπως εἶπαμε· ὁ ὑψωμὸς τῆς διανοίας σ' ἀνωτέρα θεωρία τοῦ θεοῦ εἶναι προνόμιον θεολήπτων καὶ ὄχι σανατοπλήκτων καὶ προκατελιημμένων, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀτελῶν ἀνθρώπων ἔστω καὶ ψυχικῶς παρασκευασμένων νὰ δεχθοῦν τίς δογματικὲς ἀλήθειες. Ἡ ἀποκάλυψις δὲν εἶναι γνῶσις πού μπορεῖ ἐπὶ τέλους καὶ ὁ κοινὸς νοῦς, ἀφοῦ ὑποβληθῇ σὲ κοπιαστικὴ ἄσκησι, νὰ κάμῃ χτῆμα του. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος πού ὁ Ἰησοῦς, πρὸ τοῦ σωτηρίου Πάθους του, ἠθέλησε στους πῶ ὑπεροχωτέρους ἐκ τῶν μαθητῶν του νὰ δείξῃ ἐν ἀπειροελάχιστον τῆς θεϊκῆς του μεγαλειότητος γιὰ νὰ κάμῃ τὸ στόμα ἐνὸς ἀγραμμάτου ψαρᾶ μεγάλωφνο σάλπιγγα Θεολογίας: «Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπὶ οἷματι γενόμενοι τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος. Λαβὼν γὰρ παρὰ Θεοῦ πατρός τιμὴν καὶ δόξαν φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιαῦδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης; κοῦτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητὸς εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα» καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ» (Β' Πέτρ. α', 16-19). Τὸ κατα-

πληκτικό γεγονός τῆς Μεταμορφώσεως, ἐξ ἰδίας δυνάμεως, τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τῶν «ὑπερεχόντων», κατὰ τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον, μαθητῶν μόνον, ἐσφράγισε καὶ τὸ στόμα τῶν ὀρθολογιστῶν καὶ τῶν χιλιαστῶν ἢ μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ, γιατί οἱ αὐτόπται τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος οὔτε ὁμαδικὴν ὑποβολὴν ὑπέστησαν διὰ τὸ ψυχικῶς ἀπαράσκευον καὶ τὸ ὀλιγάριθμον, ἀλλὰ καὶ γιατί αἱ αἰσθήσεις τους, ὄρασις δηλαδὴ καὶ ἀκοή, ἐλειτουροῦσαν φυσιολογικώτατα, ὅπως καὶ τὸ μυαλό τους. Ὁλόκληρος ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ μέσα σὲ λίγες, ἔντονες καὶ πυκνοτάτου περιεχομένου, γραμμές, ζωντανεύουν μιὰ πραγματικότητα ποῦ ξεπερνᾷ κάθε ἀνθρωπίνην φαντασία, κάθε ὀνειρώδη εἰκόνα, κάθε φιλοσοφικὴ σύνθεσι: «Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς» (Ματθ. ιζ', 2-3).

Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος ἐγένετο χωρὶς σωματικὴ μεταστοιχείωσι καὶ ἀλλοίωσιν ὀργανικὴ, ἀλλὰ διατηρουμένης τῆς ὑλικῆς συνθέσεως τὸ καὶ ἡλίου λαμπρότερον τῆς θεότητος φῶς, διὰ μέσου τῆς κυτταρικῆς ὀργανικῆς ὑποστάσεως τοῦ σώματος, ἀκτινοβόλησεν ἐκτυφλωτικὰ καὶ ἐνεφάνισε θεωμένο πλέον κι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ὑλικὸ σῶμα ὅπως τὸ εἶδαν οἱ μαθηταί, ἀφοῦ συνῆλθον ἀπὸ τὴν πρώτη τους κατάπληξιν ἐκ τῆς «ὑπερβαλλούσης λαμπηδόνης». Καὶ ναὶ μὲν ἡ θεανδρικὴ φύσις τοῦ Κυρίου ἐκ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως οὐσιαστικὰ δὲν φέρεται μειωμένη λόγῳ τῆς κατ' ἐκείνην τῆ στιγμῆ μεταμορφώσεως τοῦ σώματος, ἀλλ' ἡ σωματικὴ θέωσις διὰ τῆς θεϊκῆς ἀκτινοβολίας ὡς γεγονός ὑψίστης θεολογικῆς σημασίας—καὶ γιατί ὄχι καὶ πρακτικῆς;—διὰ τοὺς μεταγενεστέρους ἡμᾶς, σκοπιμότητος, στερεώνει δυνατότερα τὴν πίστι μας εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Κυρίου διδασχθέντα, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐπιβίωσι τῆς ψυχῆς μετὰ θάνατον καὶ στὴν παραδεισένιαν ἀποκατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου πλησίον τοῦ Θεοῦ. Μὴ λησμονοῦμε πῶς ὁ Κύριός μας εἶχε διακηρύξει πῶς κατὰ τὴ δευτέρα του παρουσία, ὅταν ἡ Βουλὴ τοῦ Θεοῦ θὰ θέσῃ τελεία καὶ παῦλα στὴν πρόοδο τοῦ κακοῦ, «οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς αὐτῶν» (Ματθ. ιγ', 43). Ἡ φράσις αὕτη τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἰησοῦ δὲν ἦταν τρόπος τοῦ λέγειν μιᾶς ἠθικῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' ἀνεφέρετο στὴν ἀλήθεια τῆς μελλούσης δόξης τῶν ἐναρέτων πιστῶν, οἱ ὅποιοι, μὲ τὴν ὀρθόδοξο πίστι τους καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν ἀγιότητα, προπαρασκευάζονται κι' αὐτοὶ γιὰ ἓνα εἶδος ὄχι ἀπλῶς ἠθικῆς, ὅπως στὸν παρόντα κόσμον, ἀλλ' ἐν τῇ πραγματικότητι, ἀκτινοβολούσης προσωπικότητος κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ μεταμορφωθέντος στὸ Θαβῶριον ὄρος Κυρίου, Ὁστις ὡς ἐκτυφλωτικὸν φῶς καθήλωσε τὸ Σαῦλο στὸ δρόμον τῆς Δαμασκοῦ καὶ τὸν μετέβαλε σὲ Παῦλο, ὅπως

ὁμολογεῖ ἐκ τῶν ὑστέρων ὁ ἴδιος καὶ ἱστορεῖ ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς : « Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι—τὸν Παῦλον δηλαδὴ,—ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίξειν τῇ Δαμασκῷ καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πεσὼν ἤκουσε φωνήν» κ.λ.π. Καὶ τὸ περιαστράψαν φῶς δὲν ἦτο παρὰ τὸ φῶς τοῦ δεδοξασμένου πλέον, μετὰ τὴν Ἀνάστασίν του, Κυρίου (Πράξ. θ', 3 κ.ε.).

Ἐπειτα διὰ τῆς Μεταμορφώσεώς του ὁ Κύριος συλλαλῶν μετὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἑλίου, διασκηδάζει τὴν πλάνην τῶν Ἰουδαίων καὶ διαλύει τὴν ἀγλὴν τοῦ μυαλοῦ τους ὅτι εἶναι ὁ Μωϋσῆς ἢ ὁ Ἑλίου ἢ ὁ οἰοσδήποτε τῶν Προφητῶν ἢ ἓνας ἀντίθεος ὅπως τὸν κατηγοροῦσαν, ἀφοῦ συνελάλει μετὰ τοῦ Μωϋσέως τὸν ὁποῖον τόσο πολὺ ἐσέβοντο οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ὁ ὁποῖος «παρέστη μετὰ τοῦ Προφήτου Ἑλίας, καὶ ὑπήκουσε». Καὶ ἡ μετὰ ἀπὸ ἐκατοντάδων ἐτῶν ἀποθανόντων Προφητῶν συνομιλία γύρω ἀπὸ τὸ σωτήριον Πάθος τοῦ Κυρίου ἦτις καὶ ἐγένετο ἀκουστή ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν, ἀνατρέπει καὶ τὰς Ἰουδαϊκὰς πλάνας ὅτι ἐσφετερίσθη ὁ Χριστὸς τῇ δόξῃ καὶ τὴν ἐξουσίᾳ τοῦ Θεοῦ. Ἐγένετο τοῦτο, γράφει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ἵνα ἐπὶ πλέον «δειχθῇ ὅτι βασικανίας ἀμφοτέρω τὰ ἐγκλήματα, καὶ ἐκατέρω τούτων ἐστὶν ἀνεύθυνος, καὶ οὔτε νόμου παράβασις τὸ γενόμενον, οὔτε δόξης σφετερισμὸς τῆς μὴ προσηκούσης τὸ λέγειν ἑαυτὸν ἴσον τῷ Πατρί, τοὺς ἐν ἐκατέρῳ λάμψαντας τούτων εἰς μέσον ἄγει. Καὶ γὰρ Μωϋσῆς τὸν Νόμον ἔδωκε, καὶ ἠδύναντο λογίσασθαι Ἰουδαῖοι, ὅτι οὐκ ἂν περιεῖδε πατούμενον αὐτόν, ὡς ἐνόμιζον, οὐδ' ἂν τὸν παραβαίνοντα αὐτόν καὶ τῷ τεθεικότι πολέμιον ὄντα ἐθεράπευσεν ἄν. Καὶ Ἑλίας δὲ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἐξήλωσε, καὶ οὐκ ἂν, εἰ ἀντίθεος ἦν, καὶ Θεὸν ἑαυτὸν ἔλεγεν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Πατρί, μὴ ὢν ὑπὲρ ἔλεγε, μηδὲ προσηκόντως τοῦτο ποιῶν, παρέστη καὶ αὐτὸς καὶ ὑπήκουσε».

Ἡ παρουσία τῶν δύο Προφητῶν συλλαλούντων μετὰ τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ἱερὴν ἐκείνη στιγμὴ τῆς Μεταμορφώσεως, ἀναιρεῖ πλήρως καὶ τις πλάνες τῶν θνητοψύχων αἰρετικῶν τοῦ ὁπωσδήποτε πρέπει, ἂν παραδέχωνται τὰ Εὐαγγέλια ὡς ἀξιόπιστα ἱστορικὰ κείμενα καὶ σοβαρολογοῦν, νὰ δώσουν ἐρμηνεῖα στὴν προσωπικὴ καὶ πραγματικὴ παρουσία τῶν Προφητῶν στὸν τόπο τῆς Μεταμορφώσεως. Τὸ κείμενον τονίζει ἰδιαιτέρως : «Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἑλίας μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες» πρὶν ἰσχυρὰ ἐντυπωσιασθοῦν ἀπὸ τῆς φωτεινῆς νεφέλης ἢ ὁποῖα καὶ τοὺς ἐπεσίαισε, καὶ πρὶν φοβηθοῦν ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ ἀοράτου Πατρός. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου Πέτρος, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης δὲν ἐκοιμῶντο κατὰ τὴν στιγμὴ τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς θείας Μεγαλειότητος, ἀφοῦ καὶ μετὰ τὰ μάτια τους καὶ μετὰ τὰ αὐτιά τους ἔλαβαν προσωπικὴ πείρα τοῦ θαύματος.

ἀπόδειξις ὅτι ὁ Πέτρος ἐντυπωσιασμένος πρὸ τὸ θέαμα καὶ ἐπη-
ρασμένος ἀπὸ τὰ περὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος λόγια
ἐτόλμησε νὰ εἰπῇ : «Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις,
ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωσῆ μίαν καὶ μίαν
'Ἡλίαν». Ὁ 'Ἅγιος Χρυσόστομος σημειώνει τὰ ἐξῆς γιὰ νὰ προ-
λάβῃ παρερμηνεῖαν τοῦ χωρίου ἐν Λουκ. θ', 32, 33 : «Ἵπνον
ἐνταῦθα καλεῖ τὸν πολὺν κάρων, τὸν ἀπὸ τῆς ὄψεως ἐκείνης αὐτοῖς
ἐγγινόμενον· καθάπερ γὰρ ὀφθαλμοὶ ἐξ ὑπερβαλλούσης λαμπρη-
δόνος σκοτοῦνται, οὕτω καὶ τότε ἔπαθον· οὐ γὰρ δὴ νύξ ἦν,
ἀλλ' ἡμέρα· καὶ τὸ τῆς αὐγῆς ὑπέρογκον ἐβάρει τῶν ὀφθαλμῶν
τὴν ἀσθένειαν». Ἐπειτα καὶ ὡς οἶονεὶ πίστωσις τῆς ἐνόητος
Υἱοῦ καὶ Πατρὸς ἀκούεται καθαρῶτατα ἡ γνώριμος φωνὴ τοῦ
'Ιορδάνου ἐπαναλαμβανομένη : «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγα-
πητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε». Καὶ τότε μόνον, δηλαδὴ
στὴν ὀλοκλήρωσι τοῦ θαύματος, «ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον
ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα». Καὶ τότε προσ-
ελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν καὶ εἶπεν «ἐγέρεθητε καὶ μὴ φο-
βεῖσθε». Καὶ τότε ἐκεῖνοι «ἐπάραντες τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν
οὐδένα εἶδον εἰμὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον». Ἐδῶ, ὅσα κακόπιστος καὶ
ἂν εἶναι ὁ ἐχθρὸς τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας, ἀρκεῖ νὰ στέκῃ στὰ
μυαλά του μονάχα, θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σω-
τῆρος ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ καταπληκτικώτερα θαύματα πρὸ τοῦ
Πάθους, πού ἐξισοῦται καὶ ὑπερβάλλει ἴσως τὰ κηρύγματα καὶ
τὰ θαύματα τῆς τριστοῦς δημοσίας δράσεως τοῦ Θεανθρώπου
Κυρίου μας εἰς δύναμιν ἐπιχειρήματος πού πείθει καὶ θωρακίζει
τὴν πίστι μας στὴ θεότητα τοῦ Λυτρωτοῦ.

Καὶ ἀσφαλῶς οἱ παρευρεθέντες κατὰ τὴ Μεταμόρφωσι μαθηταὶ
ὑπῆρξαν εὐτυχεῖς. Ἄλλ' ἂν θέλουμε, γράφει ὁ χρυσορρήμων
'Ιεράρχης, «ὀψόμεθα καὶ ἡμεῖς τὸν Χριστόν, οὐχ' οὕτως, ὡς
ἐκεῖνοι τότε ἐν τῷ ὄρει, ἀλλὰ πολλῶ λαμπρότερον· οὐ γὰρ οὕτως
ὑστερον ἤξει· τότε μὲν γὰρ τῶν μαθητῶν φειδόμενος τοσοῦτον
παρήνοιξε μόνον τῆς λαμπρότητος, ὅσον ἡ δύναντο ἐνεγκ-
εῖν. Ὑστερον δὲ ἐν αὐτῇ τοῦ Πατρὸς τῆ δόξῃ ἤξει, οὐ μετὰ
Μωϋσέως καὶ Ἡλία μόνον, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀπέιρου τῶν Ἀγγέλων
στρατιᾶς, μετὰ τῶν Ἀρχαγγέλων, μετὰ τῶν Χερουβεὶμ, μετὰ τῶν
δήμων τῶν ἀπέιρων ἐκείνων, οὐ νεφέλης γινομένης ὑπεράνω τῆς
κεφαλῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ συστελλομένου τοῦ οὐρανοῦ». Γι'
αὐτὸ καὶ μετὰ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ γεγονότος τῆς
Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, ἄς ἀκολουθήσωμεν τὴ συμβουλὴν
τοῦ Ἀποστόλου Παύλου : «Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ
τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν
ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν,
καὶ μὴ συσχηματίζεσθαι τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορ-

Θέματα Ποιμαντικής

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΟΙΜΝΙΟΥ ΤΟΥ

3. Σκοποί τῆς γνωριμίας.

Με μία λέξι, σκοπὸς τῆς γνωριμίας τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ πιστοῦ, εἶναι νὰ κερδηθῆ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἢ ψυχὴ τοῦ δευτέρου διὰ τὸν Χριστόν. Αὐτὸ ὅμως, οὔτε ἀμέσως ἐπιτυγχάνεται, οὔτε ἀπλὸ εἶναι. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄλλα μικρότερα ἔργα πού πρέπει νὰ γίνουν, καὶ τὰ ὁποῖα ἕνα—ἕνα εἶναι τὰ σημεῖα τοῦ σκοποῦ τῆς καρποφόρου ἐργασίας τοῦ ἱερέως ἀνάμεσα εἰς τοὺς πιστοὺς του, καὶ τὰ σημεῖα τῆς γνωριμίας αὐτῶν.

α) Ἡ καθοδήγησις. Ἐνα ἀπὸ τὰ σπουδαῖα ἔργα τοῦ ἱερέως εἶναι τὸ κηρυκτικόν. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐξαντλεῖται ποτὲ μετὰ τὸ κήρυγμα εἰς τὸ Ναὸ ἢ τὴ γενικὴ κατήχησι τῶν παιδιῶν ἢ καὶ τις διαφορὸς ὁμιλίαις εἰς διαφορὰς ομάδας τῶν ἐνοριτῶν. Τὸ κηρυκτικόν ἔργον τοῦ ἱερέως εὐρίσκεται εἰς ὅλην τὴν πληρότητα του εἰς τὴν κατ' ἰδίαν ἐπαφήν, διαφώτισιν καὶ καθοδήγησιν τῶν ἐνοριτῶν του. Καὶ αὕτη ἡ καθοδήγησις τοῦ συγκεκριμένου πιστοῦ εἰς τὰ συγκεκριμένα πιά προβλήματα του, εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς σκοποὺς τῆς γνωριμίας τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ ποιμνίου του. Ὑπάρχουν τόσα πολλὰ πράγματα πού πρέπει νὰ μάθουν οἱ πιστοί, ὥστε καὶ ἂν ἀκόμη ἡ καθοδήγησις συνεχισθῆ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, πάλι θὰ ὑπάρχουν ζητήματα πού πρέπει νὰ διαφωτισθοῦν, διότι ἐν τῷ μεταξὺ παρουσιάζονται καὶ νέα προβλήματα. Δὲν ἀναφέρομε κατάλογο προβλημάτων πού πρέπει νὰ διαφωτισθοῦν ἀπὸ τὸν ἱερέα, διότι θὰ ἦτο ἀνεξάντλητος, ἀλλὰ καὶ διότι κάθε πιστὸς εἶναι καὶ μία εἰδικὴ περίπτωσις καὶ ἔχει, ἐκτὸς τῶν γενικῶν, καὶ ἰδιαιτέρα ζητήματα, εἰς τὰ ὁποῖα κυρίως ἔχει ἀνάγκην διαφωτίσεως.

β) Ἡ πνευματικὴ βοήθεια, εἶναι ἄλλος σκοπὸς τῆς γνωριμίας τοῦ ἱερέως μετὰ τῶν πιστῶν του. Διαφωτίζων ὁ ἱερεὺς τοὺς πιστοὺς του εἰς τὰ διάφορα προβλήματα πού τοὺς ἀπασχολοῦν, ἤδη τοὺς βοηθεῖ πνευματικῶς. Δὲν θὰ μείνη ὅμως ἕως ἐδῶ. Πρέπει νὰ ἐξαντλήσῃ ὅλα τὰ μέσα πού διαθέτει. Θὰ ἀναπτύξῃ

φοῦσθαι τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον» (Ρωμ. ιβ', 1—2).

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

εις τὸν ἑνορίτη του προφορικῶς ὄλες τις ὀρθές ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου θέματος. Θὰ τὸν προτρέψῃ νὰ μελετήσῃ ἓνα κατάλληλο βιβλίον, βάζοντάς το εἰς τὰ χέρια του καὶ μὴ ἀφήνοντάς τον νὰ ψάξῃ νὰ τὸ βρῇ μόνος του. Θὰ τὸν καλέσῃ σὲ μία διάλεξι ἢ σὲ μία φιλική συντροφιά, ὅπου συζητοῦνται πνευματικὰ θέματα. Θὰ τοῦ ἀποδείξῃ ὅτι χιλιάδες ἄλλοι Χριστιανοὶ ξεπέρασαν καὶ ξεπερνοῦν τὰ ἴδια ἐμπόδια. Θὰ τὸν προδιαθέσῃ εὐμενῶς διὰ τὴν ἐξομολόγησιν. Θὰ προσευχηθῇ δι' αὐτὸν θερμά. Θὰ τὸν ἐπισκεφθῇ καὶ πάλι. Θὰ τὸν γνωρίσῃ καὶ μὲ ἄλλους πιστοὺς του ποὺ προτιμοῦν τὴν φιλίαν τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν φιλίαν τοῦ κόσμου. "Ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα τὰ ὁποῖα θὰ κρίνῃ πρόσφορα ὁ ἱερεὺς διὰ τὴν συγκεκριμένη περίπτωσι, θὰ εἶναι μία οὐσιαστικὴ πνευματικὴ βοήθεια καὶ ἀληθινὴ τόνωσις εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ πιστοῦ του. Ὁ ἀγὼν διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ οὐσιαστικὸν πλησίασμα τοῦ πιστοῦ πρὸς τὸ Χριστόν, τὸ ξέρουμε ὅτι εἶναι δύσκολος, καὶ ὅτι ὅλοι ἔχομε ἀνάγκη συμπαραστάσεως καὶ συμπαραστατῶν. Ὅταν δὲ βλέπωμε καὶ ἄλλους εἰς τὸν ἴδιον δρόμον, ἀγωνιζομένους διὰ τὰ ἴδια ἰδανικά, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐνισχύουν μὲ τὸ λόγο καὶ τὸ παράδειγμά τους, ἔ τότε τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Τότε ἰσχύουν τὰ λόγια τοῦ Χριστιανοῦ ποιητοῦ :

«Ὁ δρόμος ἀνηφορικὸς καὶ δύσκολος ὁ τόπος·
μὰ σὰ μονοιάζουν ἀδελφοὶ κι ἀντάμα ξεκινᾶνε,
ἴσιος ὁ τόπος γίνεται κι ἀνάλαφρος ὁ κόπος».

γ) Ἡ ὑλικὴ βοήθεια, πρέπει νὰ εἶναι ἐπίσης ἓνας ἀπὸ τοὺς σκοποὺς τῆς γνωριμίας ἱερέως καὶ ποιμνίου του. Βεβαίως τὸ ἔργον τοῦ ἱερέως εἶναι πνευματικὸ καὶ πνευματικὴ βοήθεια κυρίως προσφέρει ὁ ἱερεὺς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι καθόλου ἔξω ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν του καὶ ἡ ὑλικὴ βοήθεια, πρὸς αὐτοὺς ποὺ τὴν ἔχουν ἀνάγκη. Ὁ Χριστὸς μας ἐκήρυττε καὶ ἤλθε διὰ νὰ εὐαγγελισθῇ τὸν λαόν, ἀλλὰ δὲν παρέλειπε νὰ θεραπεύῃ καὶ τοὺς ἀρρώστους ἐκ τῶν ἀκρατῶν του, ἢ ὁποιοσδήποτε ἀρρώστους, καὶ νὰ τρέφῃ τοὺς πεινασμένους. Τί ἔνοιαν θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἔχῃ τὸ ὅτι ἐκαταλάβαμε πῶς κάποιος ἀπὸ τοὺς ἑνορίτας μας εἶναι πτωχὸς καὶ δυστυχεῖ καὶ ὑποφέρει, ὅταν ἐμείναμε εἰς τὴν ἐκ τῆς γνωριμίας διαπίστωσιν ; «Ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι ὧσι τῆς ἡμετέρου τροφῆς, εἶπῃ δὲ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος ;» (Ἰακ. 2, 15-16). Μήπως τὰ στήθη τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν λάμπουν ἀπὸ αὐτὰ τὰ παράσημα τῆς εὐποιίας καὶ κοινωνίας ; Μήπως δὲν εἶπε ὁ Θεὸς «ἐλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν»; (Ὡσηέ 6, 6). Μήπως αὕτη ἡ ἐν πνεύματι ἀγάπης ὑλικὴ βοήθεια τὴν ὁποῖαν θὰ προσφέρῃ ὁ ἱερεὺς,

δὲν εἶναι θυσία εἰς τὴν ὁποία «εὐαρεστεῖται ὁ Θεός»; (Ἐβρ. 13, 16). Καὶ ὄχι μόνον ἀπορίας ἄξιον εἶναι, ἀλλὰ συχνὰ καταντᾶ καὶ ἐγκληματικόν, τὸ ὅτι φροντίζομε μόνον διὰ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν ἐνοριτῶν μας καὶ παραμελοῦμε τὰς ὑλικὰς τους, μὲ διάφορα προσχήματα. Πρέπει ὅμως νὰ μάθωμε ὅτι «οὐ ρημάτων ἀπαγγελία, ἀλλὰ πραγμάτων διακονία τὸν τῆς θείας παιδεύσεως ζηλωτὴν ἀποφαίνει. Οὐδὲ γὰρ ὁ ἀρχαῖος ἀντάρτης, ἐπειδὴ τῶν θείων χρησμῶν ἐμέμνητο πειράζων τὸν Κύριον, ἐπαινετὸς ἦν ἄρα τῆς τούτων μαθήσεως, ἀλλ' αὐτόκριτος καὶ ἀπόβλητος, ὅτι τὴν γνῶσιν ἔχων, τὴν πρᾶξιν ἀρνεῖται. Εἰ τοίνυν μὴ κοῦφος φαίνεσθαι βούλει, καὶ ἐπὶ γλώττης μόνῃς ἔχων τὴν παιδευσιν, ἔργῳ ἐπίδειξον ταύτην» (Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου: Ἐπιστολαί, βιβλ. I, ἐπιστ. 180, MIGNE Ἐ. Π., τόμ. 78 σελ. 300B).

δ) Ἡ συμπαράστασις εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις, πρέπει ἐπίσης νὰ ἀποτελῇ μίαν ἀπὸ τὰς φροντίδας τῆς γνωριμίας τοῦ ἱερέως μετὰ τοῦ ποιμνίου του. Παρ' ὅλον ὅτι ἡ ζωὴ καταντᾶ συχνὰ μονότονος, ὅμως δὲν λείπουν καὶ τὰ ἔκτακτα περιστατικά, οἱ εἰδικὲς περιπτώσεις, οἱ ὁποῖες ἁμορφαίνουν τὴ ζωὴ ἢ τὴν κάνουν τραχύτερη καὶ δυσκολότερη. Αὐτὲς οἱ περιπτώσεις δὲν πρέπει νὰ διαφύγουν τῆς προσοχῆς τοῦ ἱερέως. Ἡ γέννησις ἑνὸς νέου παιδιοῦ σὲ μιὰ οἰκογένεια, εἶναι θαυμάσια εὐκαιρία διὰ τὸν ἱερέα νὰ κάμῃ τὴν ἱεραποστολικὴν του ἐργασία. Τὸ χαρμόσυνο γεγονός τῆς βαπτίσεως, εἶναι ἐπίσης ἐξαιρετικὴ εὐκαιρία ὄχι ἀπλῶς νὰ συγχαρῇ τοὺς εὐτυχεῖς γονεῖς, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς δώσῃ ὠρισμένες γενικὲς ὁδηγίαι διὰ τὴν ἀνατροφήν τοῦ παιδιοῦ, πού πρέπει νὰ σχετισθῇ μετὰ τὸ Χριστὸ ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματά του, νὰ γνωρισθῇ μετὰ τὸν ἀνάδοχο καὶ νὰ τοῦ ὑπομνήσῃ καταλλήλως τὴν ἐξέχουσα θέσι καὶ εὐθύνῃ του εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ παιδιοῦ. Ἐνας νέος γάμος εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ ἱερέως, εἶναι ἀναμφιβόλως ἀφορμὴ χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ διὰ πολλοὺς. Διὰ τὸν ἱερέα εἶναι σοβαρὴ καὶ ὑπεύθυνη ἐργασία διαφωτίσεως καὶ λεπτοῦ χειρισμοῦ ἑνὸς θέματος, τὸ ὁποῖον πολὺ λίγο μᾶς ἀπησχόλησε ὡς ἄτομα καὶ ὡς Ἐκκλησία. Τί πρέπει νὰ μάθουν οἱ νέοι πρὸ τοῦ γάμου; Πῶς πρέπει νὰ δοῦν τὸ «μέγα μυστήριον»; Τί συνέπειαι θὰ ἔχῃ ὁ γάμος διὰ τοὺς νέους συζύγους καὶ τίς οἰκογενεῖές τους; Ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ καλὸς ἱερεὺς σὲ συνεργασία μετὰ τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ τίς οἰκογενεῖές τους, καὶ θὰ φροντίσῃ νὰ φανῇ χρήσιμος φίλος καὶ ὁδηγός. Μία ἀσθένεια, ἓνα ἀτύχημα ἢ ἓνας θάνατος, εἶναι πράγματι μοναδικὲς εὐκαιρίαι διὰ τὸν ἱερέα, διὰ νὰ χύσῃ βάλσαμο παρηγορίας στίς ἀνοιχτὲς πληγὰς τῶν ἐνοριτῶν του, διὰ νὰ ἀνοίξῃ τὴν πόρταν τῆς ψυχῆς τους νὰ περάσῃ ὁ Χριστὸς καὶ νὰ μείνῃ ἐκεῖ. Μία ἐπιτυχία τῶν παιδιῶν

« ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ »

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ « ΑΡΙΘΜΟΥΣ »

Ἐπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Ἡ ἀρχὴ βέβαια τῆς κατηγορίας ἐκείνης προῆλθε ἀπὸ τὴν Μαριάμ, κί ὄχι ἀπὸ τὸν Ἀαρών. Ἡ Μαριάμ, σάν γυναῖκα πού ἦτανε, ταραζόντανε γιὰ τὴν νύφη τῆς τὴν Σεπφώρα, τὴν γυναῖκα τοῦ Μωϋσῆ. Ἡ Μαριάμ, σάν ἀδελφὴ τοῦ μεγάλου Προφήτη, ἴσως ἀπὸ ὑπερηφάνεια κί ἀπὸ ὑψηλοφροσύνη συλλογιζότανε πὼς ἡ νύφη τῆς, σάν γυναῖκα μονάχα τοῦ ἀδελφοῦ τῆς καὶ ξένη καὶ ἑτερόφυλη, θάπρεπε νᾶναι σὲ πολὺ κατώτερη μοῖραν ἀπὸ αὐτήν, κί ἐπομένως ἴσως νὰ τὴν φθονοῦσε καὶ νὰ τὴν ζηλοτυποῦσε, πούβλεπε νὰ καταξιώνεται αὐτὴ περισσότερες τιμές. Κί ἐπειδὴ νόμιζε πὼς ἀδικιέται νᾶρχεται αὐτὴ κατοπινὴ τῆς στὰ πρωτεῖα, ἐνῶ σάν Αἰθιοπίσσια ἦτανε ξένη κί ἀλλόφυλη, ἐνῶ αὐτὴ καὶ Ἑβραία ἦτανε καὶ Λευίτισσα κί ἀδελφὴ τοῦ Μωϋσῆ. Κί ἔτσι κυριευμένη ἀπὸ μιὰ παράλογον ἔπαρση κί ἀπὸ τυφλὴ ματαιοδοξία, κί ἀπὸ μιὰ φθονερὴ καὶ παθιασμένη ζήλεια, παρασύρθηκε σὲ μιὰ προπετέστατη αὐθάδεια κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς τοῦ Μωϋσῆ, πού ἦτανε ὅμως κί ἀφέντης τῆς καὶ Κύριός τῆς διωρισμένος ἀπὸ τὸν Θεό· καὶ κατήντησε τελευταῖα στὴν αὐθάδεια καὶ στὴν κομπορρημοσύνην ἐκείνη, πού καὶ ψεύτικη ἦτανε κί ὅλως διόλου ἀνόητη. «Μὴ Μωϋσῆ

τῆς οικογενείας κάποιου ἐνορίτου, μιὰ κλήσις εἰς τὸν Στρατὸν τοῦ μεγάλου ἀγοριοῦ, μιὰ ἀποδημία, μιὰ ἐμπορικὴ ἐπιτυχία τοῦ οικογενειάρχου, μιὰ ἀπουσία ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἢ μιὰ πρωτοβουλία ἀγάπης τῆς χριστιανῆς μητέρας, μιὰ ὀνομαστικὴ ἐορτὴ ἢ ἡ ἀπόκτησις ἐνὸς νέου σπιτιοῦ καὶ τόσα ἄλλα, εἶναι ὅλα εἰδικὲς περιπτώσεις καὶ πολὺτιμες εὐκαιρίες συμπαράστασως τοῦ ἱερέως πρὸς τοὺς ἐνορίτας του, διὰ νὰ γίνῃ ὁ οικογενειακός τους φίλος, ὁ ἐμπνευστὴς καὶ καθοδηγητὴς τους.

(Συνεχίζεται)

Οἶκον. Δρ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΦΟΥΣΚΑΣ

μόνον ἐλάλησε Κύριος; οὐχὶ καὶ ἡμῶν ἐλάλησεν;» (Ἀριθ. ιβ', 2). Σ' αὐτὸ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τῆς ἀποκριθῆ πὼς λὲς ψέματα Μαριάμ· ἂν ἔλεγεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὁ Ἀαρὼν, ἴσως νᾶχε κάποια δικαιολογία, σὺ ὅμως ὄχι! γιὰτί, στὰ τελευταῖα τελευταῖα, σὺ εἶσαι γυναῖκα, κι' ὄχι ἄνδρας κι' οὔτε σὲ διώρισε κανένας ν' ἀφεντεύης στὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό, οὔτε καὶ σὲ κανένα ἀξίωμα ὑπεροχικὸ σ' ἐβάλανε, ὅπως τ' ἀδέλφια σου τὸν Μωϋσῆ καὶ τὸν Ἀαρὼν ποὺ νὰ παίρνης ἀπ' αὐτὸ δικαίωμα καὶ δύναμη.

Γιατὶ εἶναι βεβαιωμένο, πὼς ὁ Θεός, ὅπως στὸ Μωϋσῆ, παρόμοια καὶ στὸν Ἀαρὼν τοῦ μίλησε καὶ τοῦ παράδωκε τίς Ἐντολὲς τῆς νομοθεσίας καὶ τὰ θέσμιμα τῆς ἀγιαστικῆς λατρείας. Γιὰ σένα ὅμως, καλὴ μου Μαριάμ, δὲν ἀληθεύει αὐτὸ ποὺ εἶπες, ὅτι ὅπως σ' αὐτούς, ἔτσι καὶ σὲ σένα μίλησεν ὁ Κύριος. Γι' αὐτὴν τὴν αἰτία κι' ὁ Ἱερὸς Θεοδώρητος ἐλόγιασε σὰν μεγαλύτερη τὴν ἁμαρτία τῆς γυναίκας, κι' ἐπρόσθεσε ὅτι «τῷ ἄρρени καὶ ἡ φύσις καὶ ὁ νόμος ὑποτάττει τὸ θᾶλα» (Στὸν ἄνδρα καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις ὑποτάσσει τὴν γυναῖκα). Ἐπειτα καὶ γιὰ κάποιον ἄλλο λόγο μπορεῖ νὰ συγχωρήσῃ κάπως κανεὶς τὸν Ἀαρὼν. Ἐπειδὴ ἦτανε μεγαλύτερος στὰ χρόνια κι' εἶχε καταξιωθῆ τὴν Ἀρχιερωσύνη, καὶ γι' αὐτὸ πίστευε πὼς τοῦ ὀφέλεται κάποιο σέβας κι' αὐτὸ πάλιν γιὰ τὸν Θεό, ποὺ σὰν Ἀρχιερέας τὸν ὑπηρετοῦσε. Σὺ ὅμως Μαριάμ, ἀπὸ ποῦ ἄντλησες τὸ δικαίωμα αὐτό; Κι' ὅμως ὁ Ἀαρὼν, οὔτε ἀλαζονεύθη ἀπὸ ματαιοδοξία, ὅπως ἡ Μαριάμ, οὔτε κι' ἐκινήθηκε ἀπὸ φθόνον κι' ἀπὸ ζήλεια πρὸς τὴν νύφη του Σεπφώρα, οὔτε κι' ἀντιμίλησε πρὸς τὸν ἀδελφὸ του τὸν Μωϋσῆ, μὲ τὴν ἴδια προπέτεια κι' ἀποκοτιὰ τῶν ἀδελφῶν του· μὰ οὔτε κι' ἂν τοῦλεγε πὼς «πρὸς αὐτὸν ἐλάλησεν ὁ Κύριος» θᾶλεγε ψέματα.

Ὁ Ἀαρὼν ἀκόμα φαίνεται καὶ διαφορετικὰ· πὼς ἂν εἶπε δηλαδὴ κάτι, τὸ εἶπε μονάχα γιὰ νὰ συνηγορήσῃ στὴν ἀδελφὴ του, πὼς ὑπωπτευότανε, πὼς ἡ νύφη του

τὴν ἀδικοῦσε καὶ τὴν περιφρονοῦσε. Κι' αὐτὸ εὐκολα τὸ συμπεραίνει κανεὶς ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Ἁγία Γραφή, πού ὅταν ἀναφέρῃ στὸ ἴδιο κεφάλαιο, κατ' ἐπανάληψη, τὰ ὀνόματα αὐτῶν πού κατηγόρησαν τὸν ἀδελφὸ τους, σ' ὅλα μὲν τ' ἄλλα πρῶτον ὀνομάζει τὸν Ἀαρὼν καὶ δεῦτερον τὴν Μαριάμ. «Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆ καὶ Ἀαρὼν καὶ Μαριάμ ἐξέλθετε ὑμεῖς οἱ τρεῖς» (Ἀριθ. ιβ', 4). «Καὶ ἐκλήθησαν Ἀαρὼν καὶ Μαριάμ καὶ ἐξῆλθον ἀμφότεροι» (Αὐτοθ. ιβ', 5). Στὸ μέρος δὲ πού διηγεῖται τὴν ἐπίθεση πού ἀποτολμήθηκε κατὰ τοῦ Μωϋσῆ, δὲν ἀναφέρει, μὲ τὴν ἴδια σειρά, πρῶτον τὸν Ἀαρὼν καὶ δευτέρη τὴν Μαριάμ, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο πρῶτη τὴν Μαριάμ καὶ δεῦτερο τὸν Ἀαρὼν. «Καὶ ἐλάλησε Μαριάμ καὶ Ἀαρὼν κατὰ Μωϋσῆ» (Αὐτόθ. 1). Καὶ μποροῦμε νὰ συμπεράνωμε πῶς ὁ λόγος δικαιοτάτος πού ἐγένηκε αὐτῇ ἢ ἀντιστροφή τῶν ὀνομάτων, εἶναι ὅτι ἢ μὲν Μαριάμ ἦταν ἢ πρῶτη καὶ κυρία αἰτία τῆς ἐπίθεσης ἐκείνης, ὁ δὲ Ἀαρὼν ἀκολούθησε κατόπιν, παρασυρμένος κατὰ κάποιον τρόπο, καὶ καταχρηστικώτερα. Γι' αὐτὸ ἢ πρῶτη ἁμαρτία εἶναι δική της καὶ κατόπιν παρασύρθηκε καὶ ξεγελάστηκε ὁ Ἀαρὼν κι' ἁμάρτησε κι' αὐτός. Ἡ ἀπολογία αὐτῇ εἶναι τοῦ Διόδωρου. Γιατὶ ἔκαμε κι' ὁ ἐρμηνευτὴς αὐτὸς τὸ ἴδιο ἐρώτημα. «Διατὶ κοινῇ μὲν κατελάλησαν Μωϋσέως Μαριάμ καὶ Ἀαρὼν, μόνη δὲ ἐκείνη τιμωρεῖται;» Κι' ἀποκρίνεται «μὴποτε οὖν Μαριάμ, καταρξαμένη τῆς καταλαλίας καὶ τὸν Ἀαρὼν συνεφελκύσατο; διόπερ δίδωσι δικην, ἥτις ἤρκει τῷ Ἀαρὼν εἰς σωφρονισμόν». Στὴ λύση τῆς ἀπορίας αὐτῆς φαίνεται πῶς ἀρκεῖται κι' ὁ θεσπέσιος Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης, πού προσημείωσε καὶ τάξην τῆς ἀναγραφῆς τῶν ὀνομάτων σαφέστερα «Ἐκεῖνο μᾶλλον φημι, ὅτι ἐπειδὴ ἢ Γραφή ἐν τῇ κατηγορίᾳ τὴν Μαριάμ προέταξε τοῦ ἀνδρὸς καὶ Ἀρχιερέως, οἴμαι τὸ σπέρμα αὐτὴν δεδωκέναι κάκεῖνον ἐπηκολουθηκέναι. ὁ δὲ σπέρμα παρασχών, τῶν φύντων δηλονότι αἷτιος». (Αὐτὸ μᾶλλον ἰσχυρίζομαι ἐπειδὴ δηλαδὴ ἢ

Γραφή ἐπρόταξε τὸνομα τῆς Μαριάμ ἀπὸ τὸν ἄνδρα κι' Ἀρχιερέα, νομίζω, πὼς αὐτὴ ἔκανε τὴν ἀρχὴν κι' ἐκεῖνος ἀκολούθησε κι' αὐτὸς ποὺ δίνει τὴν ἀφορμὴν, εἶναι κι' αἷτιος αὐτῶν ποὺ ἐπακολουθοῦν). Ὡστε νομίζω πὼς ταιριάζει νὰ εἰποῦμε καὶ στὴν περίστασιν αὐτὴν, αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Ἀπόστολος γιὰ τὸν Γενάρχη· «Ἡ Εὐὰ ἠπατήθη, ὁ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη». «Ἡ Μαριάμ ἤμαρτεν, ὁ Ἀαρὼν οὐχ ἤμαρτε».

Ἀλλὰ κοντὰ στὰ παραπάνω ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ἐδῶ κι' ὁ κανόνας, πὼς ὅταν γενικὰ γίνεται σύγκριση τοῦ πταίσματος δυὸ ἀνθρώπων, αὐτὴ φαίνεται πὼς εἶναι ἢ καταλληλότερη ἀπόδειξις τοῦ περισσότερον ἔνοχου. Ἄν ὑποτεθῇ πὼς πέφτουνε δυὸ στὸ ἴδιο παράπτωμα, μὲ τὴν διαφορὰ ὅμως αὐτὴν, πὼς ὁ ἓνας δηλαδή, κατὰ κάποιον τρόπο σπρώχνει καὶ τὸν προετοιμάζει τὸν ἄλλο, στὴν κακὴ πράξιν, εἴτε μὲ προτροπὴν εἴτε μὲ τὸ παράδειγμά του· ὁ δὲ ἄλλος ξεγελοῖεται καὶ παρασύρεται, ὁ πρῶτος σὰν ἀρχηγὸς καὶ πρωτεργάτης καὶ προτροπέας τοῦ κακοῦ ποὺ εἶναι, ἔχει βέβαια πολὺ μεγαλύτερην εὐθύνην, ἀπὸ τὸ δεύτερο ποὺ τὸν ἀκολουθεῖ, ἢ ἀθέλητά του κι' ἀπὸ ἀφέλεια ἢ καὶ γιὰ τὸν μιμεῖται, ἀπὸ ἀνοησίαν του κι' ἀπὸ κουφιοκεφαλιά του. Ἐκεῖνος τ' ἔξίζει πολὺ περισσότερον νὰ λεπτρωθῇ, ὅπως ἡ Μαριάμ καὶ ν' ἀποδιωχθῇ ἔξω ἀπὸ τὴν συναγωγὴν. Γιὰ τὴν τι ἄλλο κάνει παρά νὰ συνεχίζῃ τὸ ἔργον τοῦ ἀρχέκακου Σατανᾶ, καὶ νὰ μεταμορφώνεται κι' αὐτὸς δολίως σὲ φίδι;

Κι' ἐγὼ τὸ πιστεύω ὀλόψυχα καὶ τὸ διακηρύττω μὲ βεβαιότητα, πὼς δὲν εἶναι ἄλλη βαρύτερη ἁμαρτία ἐμπρὸς στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸ νᾶναι κανεὶς βουτηγμένος σ' αὐτὴν, κι' ὄχι μονάχα νὰ μὴν συστέλλεται, παρά νὰ τολμᾷ νὰ παρασέρνῃ κι' ἄλλους στὸν ἴδιον βρωμερὸ βόθρον ποὺ εἶναι πεσμένος αὐτός.

Σ' αὐτὰ ὅλα ποὺ εἶπαμε, γιὰ νὰ σχηματίσωμε σωστὴ κρίσιν γιὰ τὴν ἀπορία μας πρέπει νὰ μὴν ξεχάσωμε

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕΩΝ

ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΑΝΟΙΞΙΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΖΩΗΣ

ΜΙΑ ΠΟΡΕΙΑ ΨΥΧΙΚΗ ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΤΕΡΜΑ

ΜΑΡΤΥΡΙΚΟΙ ΣΥΝΟΔΟΙΠΟΡΟΙ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΑΥΤΗ

Η ΑΘΗΝΑΙΑ ΟΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ βυθίζεται μέσα σ' ἓνα στρόβιλο χαρᾶς καὶ συγκινήσεως. Εἶναι ἡ ἐποχὴ ποὺ δημιουργεῖ τὴν ἀτμόσφαιρα ὄλων τῶν αἰσθημάτων. Μορφές, γεγονότα, σελίδες τῆς χριστιανικῆς ἱστορίας συνθέτουν ἓνα κόσμον, μέσα ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀναπηδοῦν συγκλονιστικοὶ ὄραματισμοὶ ποὺ μᾶς συνοδεύουν μὲ τὸ φευγαλέο ἔστω ἐκθαμβωτικὸ φῶς τοὺς στὸν δρόμον τὸν καθηγιασμένο ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ πνοή. Τὸ Τριῶδι ποὺ ἐχαιρετήσαμε ἐδῶ καὶ λίγες μέρες ἦταν, καθὼς

καὶ τὴν πρόθυμη μετάνοια τοῦ Ἀαρῶν, ποὺ ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ μὲ ταπεινώσιν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν του, ἐναντία στὸν ὁποῖον εἶχε θραυστομηθεῖ. Δὲν τὸν θεωροῦμε βέβαια ὅπως διόλου ἀθῶον τὸν μεγάλον ἐκεῖνον Ἀρχιερέα, γιὰτὶ καὶ ὁ ἴδιος δὲν ἐσυγχώρησε τελείως τὸν ἑαυτὸν του· «Ἄλλ' εἶπεν Ἀαρῶν πρὸς Μωϋσῆν· δέομαι Κύριε, μὴ συνεπιθῆ ἡμῖν ἁμαρτίαν, διότι ἠγνοήσαμεν, καθότι ἡμάρτομεν» (Ἀριθ. ιβ', 11). Ἡ καθαρὴ αὐτὴ ἔξομολόγησις ἔσβυσε τὴν ξαναμμένη θείαν ὀργὴν καὶ δὲν ἐξαπολύθηκε ἐναντίον τὸ βέλος ἀπὸ τὸ τεντωμένο τόξον, ὅπως ἐγένηκε γιὰ τὴν Μαριάμ. Ὁ πανεύσπλαγχνος Θεὸς εἶναι προθυμότερος πάντα στὸ νὰ μᾶς συγχωρῆ, ὅταν ματανοοῦμεν, παρά νὰ μᾶς τιμωρῆ, ὅταν πέφτωμε στὴν ἁμαρτία. Ἀμέσως ἡμερώνει ὅταν ἰδῆ, πῶς ὁ φταίχτης μετανοεῖ· καὶ οὔτε καὶ παιδεύει τὸν ἔνοχον, σὰν ὁμολογῆ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδιάς του, πῶς ἡμάρτησε· «Ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδιάς μου» (Ψαλμ. λα', 5).

(Συνεχίζεται)

Ἀπὸδ. ΘΕΟΔΟΣΙΑ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

πάντοτε, ἡ ἀνοιξις τῆς ζωῆς μας τῆς θρησκευτικῆς. Μιάς ζωῆς ὄχι καὶ τόσον περιωρισμένης εἰς τὰ πλαίσια ἐνὸς αὐστηροῦ ἀσκητισμοῦ. Εὐκαιρίες γιὰ τὴν ἐκδήλωσι τῆς χαρούμενης ζωῆς ἀπὸ διάφορες μορφές. Ὁ Θεὸς ποὺ ὑπῆρξε ὁ δημιουργὸς τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς δὲν εἶχε σκεφθῆ ποτὲ νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὴν εὐθυμία, τὸ γέλοιο, τὴν χαρὰ καὶ τὴν διασκέδασι. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ Καρναβάλι ποὺ ἐχαιρετήσαμε μὲ τὴν εἴσοδο τοῦ Τριωδίου στάθηκε στὸ πέρασμα τῶν χριστιανικῶν αἰώνων ὡς μία ἐποχὴ ποὺ μέσα στὸν χαρούμενο καὶ τὸ εὐθυμο κόσμον τοῦ μᾶς προετοιμάζει πρὸς τὴν εὐρύτερη ζωὴ στὰ πλαίσια ὅμως πάντοτε τὰ χριστιανικὰ καὶ τὰ ἥθη. Ἀπὸ τίς πηγές τῆς χριστιανικῆς ζωῆς ἀναβλύζει σὲ κάθε εὐκαιρία καὶ ἡ δρόσος τῆς χαρᾶς. Μὲ τὴν χαρὰ αὐτὴν ὀδεύουμε πρὸς τὸν δρόμον ποὺ ἀποτελεῖ τὴν πορεία τὴν χριστιανικὴν πρὸς τὸ μεγάλο δρᾶμα τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τὴν ἀνθρώπινον ἀπολύτρωσι. Ἡ περίοδος τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς ποὺ ἀκολουθεῖ τίς τρεῖς ἀποκριάτικες ἐβδομάδες, τίς πρῶτες τῆς περιόδου τοῦ Καρναβαλιοῦ, μᾶς βρίσκει ψυχικὰ ἐτοιμασμένους γιὰ νὰ ἀγκαλιάσουμε καὶ νὰ ζήσουμε τὸ δρᾶμα τοῦ σταυρικοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Λυτρωτῆ Θεοῦ.

Σταματοῦμε στὸ κατῶφλι τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐποχῆς μὲ τὴν πορεία τῆς χριστιανικῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Κρανίου τόπον καὶ πρὸς τὸν ἀποκυλισθέντα ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου λίθου τοῦ παναγίου Τάφου. Μορφές μεγάλες ποὺ ἐθεμελίωσαν τὴν ζωὴ τους ἐπάνω στὴν πέτρα τῆς ἀκλόνητης πίστεως των πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ προσέφεραν τὴν ζωὴν των αὐτὴν σὲ ἀντάλλαγμα μιᾶς ἐπουράνιας βασιλείας μᾶς κρατοῦν σὲ μιὰ ψυχικὴ ἀνάτασι. Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ τὴν παραμονὴν τοῦ Τριωδίου μᾶς ἔφερε τὴν εὐλαβικὴ ἀναπόλησιν τῆς Ἀθηναίας ἀρχόντισσας ποὺ προσέφερε μὲ τὴν ἀγιότητά της τὴν αἰωνία καὶ φθαρτὴ ἐπίγειαν ἀρχοντιά. Ἐνας κόσμος Ἀθηναίων ὑποκλίθηκε ἐδῶ καὶ λίγες μέρες μπροστὰ στὸ ἀναδίδον λεπτὸ ἄρωμα λείψανον τῆς ὁσίας Φιλοθέης ποὺ ἐώρταζε τὴν μνήμη της καὶ ὀλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς Ὀρθόδοξος κόσμος εὐλαβήθηκε τὴν μνήμη τῆς ἀγίας αὐτῆς νεαρᾶς Ἀθηναίας γυναίκας συνοψίζοντας ἔστω καὶ βιαστικὰ ὅσα στοιχεῖα ἐπληροφορήθη γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὴν ἐκδήλωσι τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀγιότητος. Μοναχοκόρη τοῦ ἀρχοντα καὶ λογίου Ἀγγέλου Μπενιζέλου ἡ ὁμορφὴ Ρηγούλα. Μὲ τὴν ὁμορφίαν της ὅμως ἠμιλλῶντο καὶ τὰ ἄλλα πολλαπλὰ της χαρίσματα. Ἡ σεμνότης της, ἡ εὐλάβειά της καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον της. Αὐτὸ ἦταν τὸ κύριον τρίπτυχον τῆς ζωῆς της. Ἦταν ἕνας προστάτης καὶ φύλακας ἀγγελος τῶν πτωχῶν κοριτσιῶν καὶ τῶν κατατρεγμένων γυναικῶν κάθε ἡλικίας.

Καί ὅταν ὕστερα ἀπὸ μία τρίχρονη συμβίωσή της μὲ τὸν ἐκλεκτὸ σύζυγό της Ἀνδρέα Χειλᾶ ἔμεινε χήρα, δὲν ἐσκέφθηκε πλέον νὰ ξαναγυρίσῃ στὰ ἐγκόσμια. Τὰ πλούτη της ἦταν ἴσως δελεαστικά, ἡ Ρηγοῦλα ὅμως, ἡ φίλη τοῦ Θεοῦ, δὲν ὑπελόγιζε διόλου σ' αὐτά. Ἡ σκέψι της ἦταν ἡ βοήθεια τοῦ πλησίον. Ἐκούρευε τὰ ὠραῖα της πλούσια μαλλιά καὶ ζώντας βίο ἀσκητικὸ καὶ μὲ δράση φιλανθρωπικὴ ἢ μοναχὴ Φιλοθέη ἴδρυσε γυναικεῖο μοναστήρι ἐκεῖ πλησίον στὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα δίπλα στὸ μητροπολιτικὸ μέγαρο καὶ ὠργάνωσε σχολεῖο, στὸ ὁποῖον ἐμαθῆτευσαν κορίτσια ἀπόρων οἰκογενειῶν ποὺ εἶχαν ἀτυχῆσει καὶ ἐδιδάσκοντο μαζί μὲ τὰ γράμματα καὶ βιοτεχνικὰ ἐπαγγέλματα. Παράλληλα πρὸς τὸ σχολεῖο αὐτὸ ἡ ὁσία Φιλοθέη ἴδρυσε ξενῶνα καὶ νοσοκομεῖο. Διακόσιες μονάζουσες παρθένες ἐδιδάσκοντο στὰ ἰδρύματα αὐτὰ γράμματα καὶ ὕφαντικῆ. Ἦταν ἡ ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας τότε στὴν Ἀθήνα. Ἑλληνίδες παρθένες τότε ἀντιμετώπιζαν τὸν ἐκβιασμό τους ἀπὸ μέρος τῶν Τούρκων καὶ πολλὲς ἐξηναγκάζονταν νὰ ἀσπασθοῦν τὸν μουσουλμανισμό γιὰ νὰ συζευχθοῦν Τούρκους. Γιὰ τὴν προστασία τῶν ἀτυχῶν γυναικείων πλασμάτων ἡ Φιλοθέη διέθεσε ὀλόκληρη τὴν πατρικὴ της περιουσία σὲ χρήματα καὶ σὲ ὑποστατικά. Στὸ μοναστήρι τῆς ὁσίας κατέφευγαν οἱ κατατρεγμένες καὶ ἀπειλούμενες παρθένες καὶ ἀναλαμβάνανε τὴν προστασία καὶ τὴν συντήρησί τους ἡ Φιλοθέη.

Οἱ Τοῦρκοι ποὺ παρακολουθοῦσαν τὴν δρᾶσι τῆς ὁσίας Ἀθηναίας μοναχῆς τὴν συνέλαβαν καὶ τὴν ἔρριψαν σὲ σκοτεινὴ φυλακὴ. Ἐπενέβησαν τότε οἱ δημογέροντες καὶ ἡ Φιλοθέη ἀφέθηκε ἐλεύθερη γιὰ νὰ ἐγκατασταθῆ στὸ Μετόχι της στὰ Πατήσια. Ἐκεῖ βραδύτερον στὴν ὀλονύχτιο ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη ὁμᾶς ἐξαγριωμένων Τούρκων εἰσέβαλον στὸ ναό, τὸν ἐβεβήλωσαν καὶ ἐκακοποίησαν τὴν ὁσία μαστιγώνοντας αὐτὴν κατὰ τὸ πλεόν σκληρὸ καὶ ἀπάνθρωπο τρόπο. Μισοπεθαμένη μεταφέρθηκε στὸ Μετόχι τῆς Καλογρέζας ὅπου καὶ παρέδωσε τὸ πνεῦμα της κατόπιν τῶν τραυμάτων ἀπὸ τὶς μαστιγώσεις. Σῶο καὶ ἀκέραιο βρέθηκε ὕστερα ἀπὸ χρόνια καὶ ἀναδίνον ἑλαφρὸ μύρο τὸ λείψανο τῆς μαρτυρικῆς ὁσίας ποὺ ἡ Ἐκκλησία τὴν ἀνεκήρυξε βραδύτερον σὲ ἁγία. Καὶ πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες ἕνας εὐσεβῆς κόσμος τιμώντας τὴν μνήμη τῆς ἁγίας Φιλοθέης ὑποκλίθηκε μπροστὰ στὸ λείψανο τῆς Ἀθηναίας ἀρχοντοπούλας ποὺ ἀφιέρωσε τὴν ζωὴ της σὲ τόσα ὑπερόχου σημασίας χριστιανικὰ ἔργα.

Οἱ τεσσαράκοντα Μάρτυρες ποὺ ἑορτάζεται ἡ μνήμη τους

τις μέρες αὐτὲς μᾶς ἔσταμάτησαν στὴν πορεία μας πρὸς τὸν δρόμο, τοῦ ὁποίου κατῶφλι ὑπήρξε τὸ Τριῶδι μὲ τέρμα τὸν τόπο τοῦ Μαρτυρίου καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Ἀξίζει νὰ τιμήσουμε τὴν μνήμη τους καὶ νὰ ὑποκλιθούμε εὐλαβικὰ μπροστὰ στὴν ἐκδήλωσι τῆς πίστεώς τους πού ἡ ἀκτινοβολία της κατήγγασε τὸν οὐρανὸ καὶ ὀλόκληρο τὸν χριστιανικὸ κόσμο.

Στρατιῶτες τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σεβαστείας Ἀγρικόλα ἀρνήθηκαν νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὶς διαταγές τοῦ χριστιανομάχου αὐτοκράτορος Λικινίου ὅπως θυσιάσουν εἰς τὰ εἰδῶλα. Μὲ θάρρος ἀξιοθαύμαστον εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν διαταγὴν ἀπήντησαν ὅτι εἶναι χριστιανοὶ καὶ αὐτοὶ καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀλλάξουν τὴν θρησκεία τους χάριν τῶν εἰδῶλων. Ἐξαλλος ὁ αὐτοκράτωρ ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν τῶν σαράντα στρατιωτῶν τοῦ ἡγεμόνος Ἀγρικόλα διέταξε τὴν σύλληψί τους καὶ τὴν ἄμεσο παραπομπή τους στὸ δικαστήριον.

Ἀκαμπτοι πρὸ τῶν ἀπειλῶν τῶν δικαστῶν των ἐπανέλαβον τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεώς των πρὸς τὸν Χριστόν. Τὸ δικαστήριον ταραχθὲν ἔσπευσε νὰ καταδικάσῃ αὐτοὺς νὰ σταθοῦν γυμνοὶ καὶ ὄρθιοι μέσα εἰς λίμνην τῆς Καππαδοκίας ὀλόκληρη τὴν νύχτα ὑπὸ χειμῶνα ψυχρότατον.

Δὲν ἐδείλιασαν ὅμως οἱ γενναῖοι αὐτοὶ στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ. Ὑπέστησαν ὅλοι μὲ καρτερίαν τὸ μαρτύριόν τους. Καὶ μόνον ἓνας λιποψυχήσας ἐβγήκε ἀπὸ τὴν παγωμένη λίμνη. Εἰς τὴν θέσιν ὅμως αὐτοῦ ἐμπήκε ἓνας ἀπὸ τοὺς φύλακας παρορμηθεὶς ἀπὸ θείαν ὀπτασίαν πού ἀντίκρυσε. Οἱ μάρτυρες ἐξήχθησαν ἀπὸ τὴν λίμνην ἀποκαμωμένοι καὶ ἡμιθανεῖς. Ἀναψαν τότε φωτιὰ οἱ τύρανοι τους καὶ τοὺς ἔκαψαν. Τὸ μαρτύριον αὐτὸ τῶν σαράντα στρατιωτῶν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σεβαστείας ἐπροκάλεσε βαθυτάτην ἐντύπωσιν σὲ ὀλόκληρη τὴν Ἀνατολή. Καὶ ἀλλόδοξοι ὡς σήμερον τιμοῦν τὴν μνήμην τῶν γενναίων αὐτῶν μαρτύρων. Τὸ ἐκκλησάκι μὲ ὀστᾶ τῶν τεσσαράκοντα Μαρτύρων ἐκεῖ στὴν εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ τοῦ Βοσπόρου δέχεται τὴν ἡμέραν αὐτὴν τῆς μνήμης τῶν ἁγίων—τὴν ἐνάτην Μαρτίου—καὶ εὐλαβεῖς Τούρκους προσκυνητὰς πού εὐλαβικὰ καὶ μὲ θρησκευτικὴν κατάνυξι ἐνώνουν τὴν προσευχὴν τους μὲ τὴν προσευχὴν τῶν ὀρθοδόξων καὶ ὑποκλίνονται στὰ ἅγια Λείψανά τους.

★

Μὲ συνοδοιπόρους τὴν ὁσίαν ἀρχόντισσαν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ἁγίαν Φιλοθέην, καὶ τοὺς ἥρωϊκοὺς καὶ ἀτρομήτους στρατιώτας σαράντα μάρτυρες τῆς Ἀνατολῆς συνεχίζουμε μὲ τὴν σκέμιν καὶ τὴν πίστιν μας τὸν μεγάλον αὐτὸν δρόμον πού τὸ ξεκίνημά του γίνεται ἀπὸ τὴν πρώτη Κυριακὴ τοῦ Τριωδίου.

**ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ»
Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»**

Αὐτὸς πού βυθίζεται στὴ «θεωρία» ξεχνᾷ ὅλα τὰ ἐγκόσμια.

Διηγοῦνται γιὰ τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη τὸν Κολοβό, πὼς κάποτες ἐκάθησε νὰ πλέξη δυὸ ψάθες. Κι' αὐτὸς, βυθισμένος σὲ πνευματικὴ ἔκσταση ἐπλεκε διαρκῶς, κι' ἀντὶ νὰ κάνη δυὸ ψάθες ἔκαμε μιά. Καὶ δὲν θᾶπαιρνε εἶδησι καθόλου γι' αὐτὸ πού κάνει, ἂν δὲν ἔφθανεν ἡ ψάθα ὡς τὸν τοῖχο, καὶ δὲν μποροῦσε νὰ τὴν ἀπλώσῃ περισσότερο. Κι' αὐτό, γιὰτὶ ὁ νοῦς του ἦτανε βυθισμένος στὴ «θεωρία».

Κάποια πάλιν ἄλλη φορὰ πῆγε στὸ κελλί του κάποιος γιὰ νὰ τοῦ γυρέψῃ ψαθιά. Κτύπησε λοιπὸν τὴν πόρτα τοῦ κελλιοῦ του, κι' ὅταν πρόβαλεν ὁ Γέροντας καὶ τὸν ἐρώτησε τί θέλει τοῦ εἶπε—«Ἦρθα, Γέροντά μου, γιὰ νὰ μοῦ δώσῃς μερικὰ ψαθιά, ἀπ' αὐτὰ ποῦχεις πλέξει». Κι' αὐτὸς τ'ἀπάντησε—«Καλὰ περίμενε». Καὶ ξαναμπήκε στὸ κελλί του, κλειδώνοντας τὴν πόρτα. Κι' ἐπειδὴ ἄργοῦσε, ὁ μεταπράτης τοῦ ξανακτύπησε τὴν πόρτα. Ξαναβγήκε λοιπὸν καὶ τοῦ εἶπε—«Τί θέλεις, ἀνθρωπέ μου»; Κι' ἐκεῖνος τ' ἀπάντησε—«Τὶς ψάθες πού σοῦ ζήτησα». Καὶ ξανα μπαίνοντας στὸ κελλί, ξαστρῶθηκε στὸ πλέξιμο, ἀποξεχνώντας ὅλως διόλου τὸν ἄνθρωπο πού περίμενε.

Μία ἐποχὴ αὐτὴ τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς πού ψάλλονται ἰδιόρρυθμοὶ ὕμνοι ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τοῦ Μεγάλου Σαββάτου καὶ ἀκούονται στὶς ἐκκλησίες ἀναγνώσματα ἀπὸ τὴν Παλαιὰ καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη, Τριώδια, Τετραώδια, ἰδιόμελα, κανόνες καὶ ἄλλοι συγκινητικοὶ ὕμνοι. Καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου προβάλλεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἡ ὑψίστη τῶν ἀρετῶν, ἡ ταπεινοφροσύνη.

Ἔτσι βυθισμένη στὸ στρόβιλο τῆς χαρᾶς καὶ τῶν συγκινήσεων ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ δοκιμάζει ἀνατάσεις στὴ διαδρομὴ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Ἄνοιξις στὴν γύρω ἀτμόσφαιρα πού δημιουργεῖ ἡ συρροὴ τῶν αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ μιὰ ἄλλη ἀνοιξις πού ἀναπνέουμε τὸ μύρο τῆς μισομεθυσμένοι ἀπὸ λαχτάρια γιὰ τὸ τέρμα ἐνὸς ταξειδίου πού εἶναι ἡ Ἄνάστασις καὶ ἡ ὑπερτάτη χαρὰ τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπότητος.

Παράργησεν ὁμως, κι' ἐκείνος ἀδημόνησε καὶ τοῦ ξανακτύπησε τὴν πόρτα, δυνατώτερα τὴ φορὰν αὐτῆ. Κι' ἐκείνος ξαναπρόβαλε καὶ τὸν ξαναρώτησε τί θέλει καὶ τί ζητᾶ. — «Τὰ ψαθιά πού σου ζήτησα. Θὰ μοῦ τὰ δώσης γιὰ ὄχι ;» Καὶ τότε ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἔμπασε μέσα στὸ κελλί καὶ τοῦ εἶπε—«Πάρε ὅσες σου χρειάζονται. Γιατί ἐγὼ δὲν ἔχω καιρὸ νὰ σοῦ ξεδιαλέξω».

Ἄλλοτες πάλι πῆγε κάποιος καμηλιέρης πού τοῦ εἶχε παραγγεῖλει νὰ πάη, γιατί ἤθελε νὰ μετακομίσει τὴ μικρὴ του οἰκοσκευὴ καὶ τὰ ψαθιά του σ' ἄλλο τόπο. Κι' ὅταν τοῦ κτύπησε τὴν πόρτα του καὶ τ' ἄνοιξε, ξαναμπῆκε στὸ κελλί του γιὰ νὰ τοῦ φέρη μερικὲς ψάθες, νὰ τὶς φορτώσῃ. Μὰ μπαίνοντας τ' ἀποξέχασε ὅλως διόλου, γιατί ὁ νοῦς του ἦτανε βυθισμένους στὸ Θεό.

Τοῦ ξανακτύπησε λοιπὸν ὁ καμηλιέρης καὶ ξαναβγήκε καὶ τοῦ ξαναεἶπε, πὼς ἤλθε γιὰ νὰ πάρῃ τὰ πράγματά του. Κι' αὐτὸς τ' ἄκουσε καὶ ξαναμπαίνοντας στὸ κελλί τ' ἀποξέχασε καὶ πάλι. Καὶ τότες ὁ καμηλιέρης, χάνοντας τὴν ὑπομονή του, τοῦ ξανακτύπησε δυνατώτερα· καὶ ξαναπροβάλλοντας εἶδε τὸν καμηλιέρη καὶ μπαίνοντας στὸ κελλί του, παραμιλοῦσε κι' ἔλεγε—«Καμηλιέρης, ψάθες»... «Καμηλιέρης... ψάθες». Κι' αὐτὸ γιὰ νὰ μὴν ἀποξεχασθῆ καὶ πάλι...

Ἄλλη μιὰ φορὰ, κάποιος σεβάσμος Γέροντας πῆγε νὰ συναντήσῃ κάποιον ἄλλο Γέροντα συνασκητῆ του. Φθάνοντας λοιπὸν στὸ κελλί του, ἀρχίσανε νὰ συνομιλοῦνε γιὰ πνευματικὰ πράγματα, ὡσότου ἐσουρούπωσε καλά.

Καὶ τότες ὁ Γέροντας πού φιλοξenoῦσε τὸν ἄλλον εἶπε στὸν ὑποτακτικό του—«Φέρε μας, τέκνο μου, λίγα βρεκτοκούκια καὶ βρέξε μας καὶ μερικὸ ψωμί, γιὰ νὰ δειπνήσωμε...». Κι' ὁ ὑποτακτικὸς τῶκαμε μὲ προθυμία αὐτὸ πού τὸν πρόσταξε καὶ τᾶφερε κοντά τους. Μὰ οἱ δυὸ Γέροντες ἦτανε βυθισμένοι σὲ συζήτηση γιὰ διάφορα ζητήματα πνευματικὰ κι' ἔμειναν κουβεντιάζοντας ὡς τὴν ἄλλη μέρα· κι' οὔτε βάλανε στὸ νοῦ τους διόλου τὰ βρεκτοκούκια πού τοὺς ετοίμασεν ὁ ὑποτακτικὸς καὶ τὸ μουσκεμένο ψωμί. Σὰν ἐξαναβράδυνασε λοιπὸν, ξαναλέει ὁ Γέροντας στὸν ὑποτακτικό του—«Ἐτοίμασέ μας, τέκνο του, κάτι γιὰ νὰ δειπνήσωμε». Καὶ τότες ὁ ὑποτακτικὸς του τ' ἀπάντησε μ' εὐλάβεια.—«Ἄββᾶ μου, ἀπὸ χθὲς τὸ βράδυ τᾶχω ετοίμασει... Καὶ τοῦδειξε τὸ βρεκτάρι ἀπὸ τὸ ψωμί καὶ τὰ βρεκτοκούκια. Καὶ τότες οἱ δυὸ Γέροντες καθήσανε κι' ἐδειπνήσανε...

Ὁ Θεόδωρος πού ἦταν Ἐπίσκοπος τῆς Ρωσοῦ μοῦ διηγήθηκε ἀκόμη τὴν παρακάτω ἱστορία.

«Ὅταν ἤμουνα ἀκόμη, μοῦ εἶπε, στὴ Λαύρα τῶν Πυργιανῶν πού βρίσκεται κοντὰ στὸν Ἰορδάνη, ἦλθε κάποτε καὶ μὲ βρῆκε κάποιος γνωστός μου καὶ μοῦ εἶπε—«Κάνε μου τὴν χάρη καὶ τὴ μεγάλη συγκατάβαση, ἀδελφέ μου Θεόδωρε, νάλθης μαζί μου καὶ νὰ μὲ συντροφέψης νὰ πᾶμε στὸ ὄρος Σινᾶ, γιατί τῶχω τάξιμο καὶ πρέπει νὰ τὸ κάμω. Κι' ἐγώ, μὴ θέλοντας νὰ χαλάσω τὸ χατίρι τοῦ Γέροντα, τ' ἀπάντησα—«Καλά, ἀφοῦ τὸ θέλεις καὶ μοῦ τὸ ζητᾶς, θὰ τ' ἀποφασίσω».

Μόλις λοιπὸν περάσαμε τὸν Ἰορδάνη ποταμό, γυρίζει καὶ μοῦ λέει ὁ Γέροντας—«Ἀδελφέ μου Θεόδωρε, ἔλα νὰ ταχθοῦμε καὶ οἱ δυὸ μας, πῶς ὡσότου νὰ φθάσωμε στὸ ὄρος Σινᾶ δὲν θὰ βάλῃ κανεὶς μας ἀπολύτως τίποτα στὸ στόμα του...». Κι' ἐγώ τ' ἀπάντησα—«Ἐχω, Γέροντά μου, ὅλη τὴν προαίρεση κι' ὅλη τὴν καλὴ διάθεση νὰ τὸ κάνω, φοβοῦμαι ὅμως πῶς δὲν θὰ τὸ βαστάξω καὶ γι' αὐτὸ δὲν σοῦ δίνω τὸ λόγο μου».

Μόλις λοιπὸν τᾶκουσε αὐτὸ ὁ Γέροντας, ἀποτραβήχθηκε λίγο πάρα πέρα καὶ γονατίζοντας βυθίσθηκε στὴν προσευχὴ καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεό. Κατόπιν ξανασηκώθηκε κι' ὡσότου νὰ φθάσωμε ὡς τὸ ἅγιον ὄρος τοῦ Σινᾶ δὲν ἔβαλε τίποτες ἀπολύτως στὸ στόμα του. Κι' ὅταν πλέον φθάσαμε ἐκεῖ, ἐκοινώνησε πρῶτα τ' ἅγια Μυστήρια καὶ κατόπιν ἐπῆρε τροφή.

Καὶ σὰν γυρίζαμε, ὡσότου νὰ φθάσωμε ἀπὸ τὸ Σινᾶ ὡς τὸν ἅγιο Μηνᾶ στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὁ Γέροντας ἐπεζοπόρησε ὅλον αὐτὸν τὸ δρόμο νηστικός καὶ χωρὶς νὰ βάλῃ πάλι τίποτα στὸ στόμα του· παρὰ μονάχα σὰν φθάσαμε ξανακοινώνησε πάλι τὴν ἁγία Μετάληψη, κ' ὕστερα ἔφαγε καὶ συμπιάσθηκε κάπως.

Κι' ἀπὸ ἐκεῖ πάλι πεζοπορήσαμε ὡς τὴν Ἀγία Πόλη· κι' ὁ Γέροντας σ' ὄλο αὐτὸ τὸ δρόμο δὲν πῆρε πάλι καθόλου τροφή. Παρὰ σὰν φθάσαμε πῆγε στὸ ναὸ τῆς Ἀνάστασης κι' ἀφοῦ ξανακοινώνησε τ' ἄχραντα καὶ ζωοποιὰ Μυστήρια, τότε μονάχα ἔφαγε. Καὶ σ' ὅλες αὐτὲς τὶς μακρυνὲς καὶ κουραστικὲς ὁδοιπορίες τὸν Γέροντα τὸν ἐδυνάμωνε καὶ τὸν ἐστήριζε νὰ ὁδοιπορῇ, χωρὶς νὰ βάζῃ τίποτα στὸ στόμα του, ἢ Χάρη τοῦ Θεοῦ.

Τὸ χρέος τοῦ ἱερέως.

Σ' ἓναν ἅγιον ἀββᾶ, πού εἶχε τὴ χάρη ἀπὸ τὸ Θεὸ νᾶναι διορατικός, ὅταν στὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας μετάδινε στὸ λαὸ τὴν ἁγία Μετάληψη, ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς πού ἐπλησίαζαν τοῦ ἐφαίνοντο κατάμαυροι στὴν ὄψη τους καὶ σὰν νὰ τοὺς εἶχανε χρίσει μὲ καπνιά, κι' ἄλλοι νᾶχουνε πρόσωπα

φλογισμένα και νᾶναι τὰ μάτια τους κατακόκκινα. Αὐτοὶ λοιπὸν ὅταν ἐπαιρναν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ θαρρεῖς πῶς τοὺς ἔκαιγε καὶ τοὺς τριγύριζε ἀπὸ παντοῦ φωτιά.

Ἄλλους πάλι τοὺς ἔβλεπε νὰ πλησιάζουνε λαμπροὶ στὴν ὄψη τους καὶ φορώντας κάτασπρη στολή. Καὶ σ' αὐτοὺς τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, λές κι' ἐγινόντανε φῶς, τοὺς ἔκανε λαμπρότερους στὴν ὄψη καὶ τοὺς ἔκανε νὰ λαμποκοποῦνε. Ἀνάμεσα δὲ σ' αὐτοὺς ὄλους ἦτανε καὶ κοσμικοὶ καὶ κληρκοί.

Ἐπειτα λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἀπόλυση τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἄββᾶς παρακαλοῦσε τὸν Θεὸ νὰ τοῦ φανερώσῃ τὴν αἰτία καὶ τὴν δύναμη αὐτῶν ποὺ ἔβλεπε. Τοῦ παρουσιάσθηκε λοιπὸν ἕνας ἄγγελος τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ εἶπε—«Μάθε λοιπὸν, πῶς αὐτοὶ ποὺ βλέπεις μὲ λαμπρὴ καὶ χαρούμενη ὄψη καὶ μὲ ἄσπρες στολές ζοῦνε μὲ φρόνηση καὶ μὲ δικαιοσύνη καὶ μὲ ἀγνότητα καὶ ἔχουνε μέσα τους καλωσύνη καὶ συμπόνοια καὶ συντρέχουνε τοὺς δυστυχισμένους καὶ τοὺς φτωχοὺς. Αὐτοὶ λοιπὸν, παίρνοντας μὲ καθαρὴ συνείδηση τὴν ἁγία Μετάληψη γίνονται περισσότερον ἀκόμη φωτεινότεροι καὶ λαμπρότεροι. Οἱ ἄλλοι δέ, ποὺ τοὺς βλέπεις κατάμαυρους καὶ μ' ἄσβολωμένη τὴν ὄψη τους εἶναι ἄνομοι καὶ κακοὶ ἄνθρωποι, ποὺ ζοῦνε βυθισμένοι στὴν ἁμαρτία καὶ στὴν ἀδικία καὶ στὴν ἀσέλγεια καὶ στὴν ἀπόλαυση. Κι' ἐκεῖνοι ποὺ φαίνονται σὰν ξαναμμένοι καὶ μὲ τὸ πρόσωπό τους καὶ τὰ μάτια τους κατακόκκινα σὰν τῆ φωτιά εἶναι ἄνθρωποι κατεργαρέοι καὶ βλάστημοι καὶ φιλοκατήγοροι· κι' αὐτοὺς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ποὺ τὸ παίρνουν ἄσυναίσθητα, ὄχι μονάχα δὲν τοὺς καθαρίζει, ἀλλὰ τοὺς κατακαίει περισσότερο, γιατί ἔχουνε τὴν ἀποκοτιά μὲ τέτοια βρωμιὰ μέσα τους νὰ πλησιάζουνε τ' ἄχραντα μυστήρια.

Σ' ἐσένα λοιπὸν γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο σοῦ ἐδόθηκε ἀπὸ τὸν ἅγιο Θεὸ ἡ χάρη νὰ ξεχωρίζῃς τὸν καθένα, γιὰ νὰ μπορῆς, ἂν θέλῃς πραγματικὰ τῆ σωτηρία του μαθαίνοντας τὴν κατάστασι τῆς συνειδήσεώς του νὰ τὸν διορθώῃς μὲ συμβουλές καὶ μὲ διασκαλίες. Φρόντιζε λοιπὸν, μ' ὅλες σου τὶς δυνάμεις νὰ τοὺς κάνῃς νὰ μετανοοῦν καὶ νὰ ἐπιστρέφουνε στὸ Χριστό, ποὺ γι' αὐτοὺς καὶ γιὰ τῆ σωτηρία τους σταυρώθηκε κι' ἀναστήθηκε. Κι' ἔτσι, ἂν μετανοήσουνε πράγματι, ὄχι μονάχα θὰ τοὺς συγχωρέσῃ ὁ πανάγαθος Θεός, μὰ θὰ τοὺς χάρισῃ καὶ τὸν Παράδεισό του. Μὰ κι' ἐσύ θ' ἀνταμειφθῆς καὶ θὰ καταξιωθῆς τὰ αἰῶνια ἀγαθὰ, γιατί μιμήθηκες τὸν θεῖό μας Λυτρωτῆ, ποὺ γιὰ τὴν ἀγάπη μας καὶ γιὰ τὴ σωτηρία μας καταδέχθηκε νὰ φορέσῃ τὴν ἀνθρώπινη σάρκα.

(Συνεχίζεται)

*Αποδ. ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Στὰ βάθη τῆς πιστεῶς μας

ΤΑ ΟΥΡΑΝΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΑ

Ἡ ὑπαρξις ἀγγέλων ἀναγνωρίζοταν, ἐκτὸς τῆς ἑβραϊκῆς, κί' ἀπὸ ἄλλες ἀρχαῖες θρησκείες τῆς Ἀνατολῆς. Μιά πολὺ ἀρχαία σχετικὴ παράστασις, πού διασώθηκε, εἶναι ἐκείνη τῆς στήλης τοῦ Οὐρ Ναμμού. Πάνω ἀπὸ τὸν Σουμέριο αὐτὸν βασιλιᾶ, εἰκονίζονται ἀνθρωπόμορφα, φτερωτὰ ὄντα.

Οἱ ἐμφανίσεις ἀγγέλων, στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, εἶναι ὄχι σπάνιο φαινόμενο. Ἄλλοτε βοηθοῦν τοὺς δικαίους ἢ τοὺς μεταφέρουν οὐράνια μηνύματα κί' ἄλλοτε τιμωροῦν τοὺς κακοὺς. Ὀνομάζονται, στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, «υἱοὶ Θεοῦ», «ἅγιοι», «ἰσχυροί», «ἀγρυπνοῦντες», ἀλλὰ κί' «ἄγγελοι», ἀπὸ τὸ πιὸ συνηθισμένο τους λειτούργημα, πού εἶναι ἡ ἀγγελιαφορία. Ἀπαντοῦμε ἐπίσης κί' ὀνόματα, πού σημαίνουν ἰδιαιτέρως κατηγορίες ἀγγέλων, ὅπως «χερουβὶμ» καὶ «σεραφίμ».

Στὴν Καινὴ Διαθήκη, ἂν κρατηθοῦν οἱ ἀναλογίες, ὁ λόγος γιὰ τοὺς ἀγγέλους εἶναι πυκνότερος ἀπ' ὅ,τι στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Οἱ ἐμφανίσεις ἀγγέλων εἶναι ἐδῶ συχνότατες. Νὰ μερικές σπουδαῖες. Ἐνας τους προαναγγέλλει στὴν Παναγία, ὅτι θὰ γεννοῦσε τὸν Κύριο. Πολλοὶ ψάλλουν πάνω ἀπὸ τὸ σπήλαιο τῆς Βηθλεὲμ τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις». Ὁ μνήστωρ Ἰωσήφ εἰδοποιεῖται ἀπὸ ἄγγελο νὰ φύγῃ μὲ τὴ Θεοτόκο καὶ μὲ τὸ Θεῖο Βρέφος στὴν Αἴγυπτο. Μετὰ τοὺς πειρασμοὺς, πού πέρασε ὁ Χριστὸς στὴν ἔρημο, τὸν διακονοῦσαν ἄγγελοι. Στὴν ἀγωνία του, μέσα στὸν κῆπο τῆς Γεθσημανῆ, τοῦ παραστάθηκε ἕνας ἀπ' αὐτοὺς. Κατὰ τὴν Ἀνάστασι, δυὸ καθόντουσαν στὸν ἀνοιχτὸ τάφο καὶ μετέδωσαν στὶς Μυροφόρες Γυναῖκες τὸ μεγάλο νέο, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχε νικήσει τὸν θάνατο. Μετὰ τὴν Ἀνάληψι, ἄγγελοι μίλησαν στοὺς μαθητάς. Ἐνας ἔβγαλε ἀργότερα τὸν ἀπόστολο Πέτρο ἀπὸ τὴ φυλακή.

Ὀνομαστικά, ἡ Γραφὴ ἀναφέρει τρεῖς ἀγγέλους, τὸν Μιχαήλ, τὸν Γαβριήλ καὶ τὸν Ραφαήλ.

Ἄλλὰ τί ἀκριβῶς εἶναι οἱ ἄγγελοι ; Εἶναι λογικὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἔμεῖς οἱ ἀνθρώποι, ἀλλὰ ἀνώτερά μας ἀπὸ ὄντολογικὴ ἄποψι. Δὲν περιβάλλονται ἀπὸ ὑλικὸ σῶμα, σὰν ἔμας, ἡ δὲ ἀφοσίωσις τους στὸν Θεὸ εἶναι τόση, ὥστε δὲν πέφτουν στὴν παραμικρὴ ἁμαρτία. Ὡστόσο, σὲ χρόνους, πού προηγήθηκαν τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, μιὰ μερίδα ἀγγέλων, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἐωσφόρο, παρασύρθηκαν στὸν ἐγωῖσμό. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ γκρεμισθοῦν ἀπὸ τὴν οὐράνια τάξι, κί' ἔγιναν ἔτσι ἀντίπαλοι τοῦ Θεοῦ, μένοντας ἀμετάθετοι στὸ

κακό. Αὐτοὶ εἶναι οἱ δαίμονες, πού προσπαθοῦν νὰ φέρουν στὴ δική τους κατάστασι καὶ τὸν ἄνθρωπο.

Ἄν οἱ ἄγγελοι δὲν ἔχουν σῶμα σάν τὸ δικό μας, ἔχουν ὅμως ἓνα ἄλλο αἰθέριο. Ἡ Ζ' Οἰκουμένηκὴ Σύνοδος κι' ἡ ὑμνωδία 'τους ἀποκαλοῦν ἀσώματος. Ἄλλά, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, λέγονται ἀσώματοι σὲ σύγκρισι μὲ τοὺς ἀνθρώπους κι' ὄχι γιατί πράγματι δὲν ἔχουν κάποιο σῶμα. Ὁ μόνος ἀπόλυτα ἀσώματος εἶναι ὁ Θεός.

Πότε δημιουργήθηκαν ; Κανεὶς δὲν τὸ ξέρει μὲ βεβαιότητα. Πάντως, εἶναι βέβαιο, ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς ἔκτισε ἄρκετὰ πρὶν ἀπὸ τὴν ὄρατὴ φύσι. Πῶς ἦλθαν στὴν ὕπαρξι, εἶναι ὀλότελα ἄδηλο, κατ' ἀντίθεσι πρὸς τὴν ποίησι τοῦ ὄρατοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ τὴν ὁποία γίνεται λόγος στὴν ἀρχὴ τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ὁ ἀριθμὸς τους, ὅπως βεβαιώνει ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, εἶναι ἀδύνατο νὰ καθορισθῆ.

Ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ μᾶς πληροφορεῖ ὡς πρὸς τὴ φύσι καὶ τὸ ἔργο τους, ὅτι εἶναι «λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν». Οἱ ἄγγελοι, πράγματι, ὅπως φαίνεται καὶ στὴ Γραφὴ καὶ στὴν πράξι τῆς Ἐκκλησίας, μετέχουν στὴν οἰκονομία τῆς σωτηρίας μας, παρὰ τὸ ὅτι ἀνήκουν ἐξ ὀλοκλήρου στὸν ἄνω κόσμο. Γι' αὐτὸ κι' οἱ διακρίσεις ἀνάμεσά τους, πού εἶναι γνωστὲς στὴ συνείδησι τῆς Ἐκκλησίας (χερουβίμ, σεραφίμ, θρόνοι, ἐξουσίες, κυριότητες, δυνάμεις, ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, ἀρχές) εἶναι πολὺ πιθανὸ ν' ἀντιστοιχοῦν στὸ ἔργο τους κι' ὄχι σὲ ὄντολογικὲς διαφορές.

Ὅπως εἶπαμε, οἱ ἄγγελοι εἶναι κατ' ἀρχὴν κτίσματα τοῦ Θεοῦ λογικὰ ἀνώτερα ἀπὸ μᾶς. Ἄλλά, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν τὸν προορισμὸ τους, τότε καταλαβαίνουμε γιατί ἡ Γραφὴ μᾶς θεωρεῖ «βραχὺ τι παρ' αὐτοὺς ἡλαττωμένους» καὶ γιατί ὁ Κύριος λέγει, ὅτι στὸν οὐρανὸ οἱ δίκαιοι θὰ διαβιοῦν σάν τοὺς ἀγγέλους καὶ θὰ εἶναι ὅμοιοι μ' αὐτούς. Κι' ὄχι μόνο αὐτό. Ἡδη ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὴν πεποίθησι, ὅτι μία τουλάχιστον ἀνθρώπινη ὕπαρξις, ἡ Θεοτόκος Μαρία, ἀπὸ τώρα βρίσκεται πάνω ἀπὸ ὅλες τὶς ἀσώματες δυνάμεις, χαρακτηριζομένη ὡς «τιμιωτέρα τῶν χερουβίμ καὶ ἐνδοξότερα ἀσυγκρίτως τῶν σεραφίμ», καθὼς κι' «ἀνώτερα πάντων τῶν ποιημάτων τοῦ Ὑψίστου».

Κατὰ τὰ ὅσα εἶπε ὁ Κύριος, οἱ ἄγγελοι θὰ συνάξουν ὅλα τὰ ἔθνη, τὴν ἡμέρα τῆς Δευτέρας Παρουσίας, καὶ θὰ τὰ φέρουν μπροστὰ στὸ φοβερό του βῆμα γιὰ νὰ τὰ κρίνη, χωρίζοντας

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ TAKE

Ο διευθύνων Σύμβουλος του Τ.Α.Κ.Ε. Καθηγητής κ. Π. Στεργιώτης απηύθυνε την 12ην Φεβρουαρίου 1964 πρὸς τὸ περιοδικὸν «ΕΝΟΡΙΑ» τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν :

Π ρ ὸ ς

τὸν Κύριον Διευθυντὴν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΝΟΡΙΑ»

Ἐ ν τ α ὕ θ α

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 1ης Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. ὑμετέρου Περιοδικοῦ δημοσιευομένου σχετικοῦ σχολίου, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν τὰ ἐξῆς :

Τὸ αἶτημα τῆς αὐξήσεως τῶν συντάξεων, ὡς συναπτόμενον πρὸς τὰς οἰκονομικὰς δυνατότητας τοῦ Ταμείου καὶ ἰδίως πρὸς τὰς μελλοντικὰς τοιαύτας καὶ ὡς ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς πιθανῆς πορείας καὶ ἐξελίξεως τῶν πόρων ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν παροχῶν ἀφ' ἑτέρου, ἀποτελεῖ θέμα πολυσύνθετον, πάντως δέ, μὴ καταλεγόμενον μεταξὺ τῶν ἐπιλυομένων δι' ἀπλοῦ λογιστικοῦ ὑπολογισμοῦ. Προσθέτως, καὶ προκειμένου περὶ τοῦ TAKE, δέον ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, νὰ μὴ παροραῖται καὶ ἕτερος παράγων ἰδιαίτερας, ὅλως, σημασίας καὶ ἱκανὸς νὰ διαδραματίσῃ ἀνατρεπτικὴν τὴν ἐπίδρασιν του ἐπὶ τῶν ὑπολογισμῶν καὶ τοῦ πορίσματος πάσης ἀναλογιστικῆς μελέτης. Καὶ οὗτος εἶναι ὁ τῆς ἐπιφορτίσεως τοῦ Κλάδου Συντάξεων διὰ τῶν συνεχῶν καὶ ἀσταθμῆτων ἐλλειμμάτων τοῦ ἑτέρου τῶν Κλάδων, τῆς Ἀσθενείας, τοῦ τελευταίου συσταθέντος, ὡς γνωστόν, ἄνευ πόρων ἐπαρκῶν καὶ παρουσιάζοντος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του ἐλλείμματα, διαρκῶς κυμαινόμενα, πρὸς τὰ ἄνω.

Ταῦτα διαπιστοῦνται καὶ ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐτησίων Ἀπολογισμῶν τοῦ Ταμείου, ἐξ ὧν προκύπτουσι καὶ τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα καίτοι προοριζόμενα διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συντάξεων, ὡς περισσεύματα τοῦ Κλάδου τούτου, ἐν τούτοις δὲν ἐπαυσαν νὰ ἀπορροφῶνται καὶ νὰ διατίθενται πρὸς κάλυψιν τῶν ἀνοιγμάτων

ὕστερα τοὺς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς σὰν τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια.

Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ, τέλος, ὅτι στὴν Ἀγία Γραφή ἄγγελοι ἀποκαλοῦνται κι' ὠρισμένοι ἄνθρωποι, ὅπως οἱ προφῆτες κι' οἱ πρῶτοι ἐπίσκοποι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, γιὰ τοὺς ὁποίους κάνει λόγο στὴν «Ἀποκάλυψι» ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

τοῦ Κλάδου Ἀσθενείας. Σημειωτέον, ὅτι πρὸς μετριασμόν τῶν ἐλλειμμάτων τούτων τοῦ Κλάδου Ἀσθενείας, ἡ Διοίκησις τοῦ Ταμείου ἔχει, ἀπὸ πολλοῦ, εἰσηγηθῆ εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον περὶ τῆς λήψεως ὀρισμένων μέτρων.

Χορήγησις εἰς τοὺς ὑπάρχοντας σήμερον 3.200 συνταξιούχους τοῦ TAKE (ἔναντι 8.100 ἐν ἐνεργείᾳ ἠσφαλισμένων) αὐξήσεως ἀναλόγου πρὸς τὸ παρασχεθὲν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους, 300 δραχμον ἐπίδομα, θὰ συνίστα ἐπιβάρυνσιν νέαν, προφανῶς ὑπερδιπλασίαν τοῦ ἀναμενομένου νὰ καταλειφθῆ, πιθανῶς, ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ 1964 περισσεύματος, ἐκ 2 ἑκατ.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι ἀπὸ ἐτῶν οὐδεμία πλέον ἐνεργεῖται κεφαλαιοποιήσις καὶ τὸ σύνολον σχεδόν τῶν ἐτησίων ἐσόδων διατίθεται εἰς παροχάς. Ἐπομένως, πᾶσα περαιτέρω αὐξήσις τῶν παροχῶν δὲν εἶναι δυνατὸν εἰμὴ νὰ γίνῃ εἰς βάρος τῶν ἐσχηματισμένων κεφαλαίων τοῦ Ὄργανισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐν τούτοις τὸ περιωρισμένον ὕψος καθιστᾷ ἀνεπίτρεπτον πᾶσαν τοιαύτην ἐνέργειαν.

Ἡθελήσαμεν, πρὶν ἢ καταλήξωμεν εἰς ὀριστικά συμπεράσματα ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος, νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς δυνατότητας τὰς ὁποίας ὁ Προϋπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1964 ἐμφανίζει, διότι πιστεύομεν ὅτι εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Ἰδρύματος καὶ τῶν συνταξιούχων, ὅπως αἱ ἐπὶ τοιούτων θεμάτων ἀποφάσεις λαμβάνωνται μετὰ περισκέψεως καὶ ἐντὸς τῶν πραγματικῶν δυνάμεων τοῦ Ταμείου, ἵνα μὴ, ἐν τῷ μέλλοντι, δημιουργηθῆ ἡ ἀνάγκη περιστολῆς τῶν παροχῶν. Πάντως τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος ὀριστικὰς ἀπόψεις ἡμῶν θ' ἀνακοινώσωμεν μετὰ τὴν ἐπιχειρήθη ψήφισιν τοῦ Προϋπολογισμοῦ, διὰ τὴν πληρότητα τοῦ ὁποίου κατεβλήθη πᾶσα προσπάθεια.

Μετὰ τιμῆς
Ὁ Διευθύνων Σύμβουλος
Καθηγ. Π. ΣΤΕΡΙΩΤΗΣ

Ἀπὸ 31—1—64 ἕως 20—2—64 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα:

Πρεσβυτέραν Γεωργίαν Γεωργ. Κυπριωτάκη, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, β'. μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 788. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 26.796. — Πρεσβυτέραν Κωνσταντίναν Κ. Λελοῦδα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, δ'. μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 551. — Πρεσβυτέραν Χρηστίναν Ζαχ. Τζομπανάκη, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου, β'. μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 778.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσ. Ζαχαρήν Ἀναστάσιον, Τρίκερι—Σούρπης Λαρίσης. Ἐνεγράφητε εἰς τὰ παρ' ἡμῶν συνδρομητολογία διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν φύλλων «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ» καὶ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ». — Αἰδεσ. Καραμπάλην Εὐάγγ., Λουτρὸν Ἀμφιλοχίας. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. — Αἰδεσ. Θεοδώρου πούλον Ἀλέξανδρον, Σιάτισταν. Σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ ἐστάλησαν εἰς ὑμᾶς τὰ φύλλα ἀπὸ 1—1—64. — Αἰδεσ. Βαρδακώσταν Παναγιώτην, Μεσοχώραν Στύρων Εὐβοίας. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. Ἐξῶφύλλα θὰ σᾶς ἀποστείλωμεν προσεχῶς, δὲν ἐξετυπώθησαν εἰσέτι τοῦ 1963. Διὰ τὰς ἀπορίας σας θὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν συντόμως. — Αἰδεσ. Ἀργυρὸν Ἀντώνιον, Κλεισορρεῦματα Ματαράγκας. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. — Κύριον Δημόπουλον Τιμ., Καθηγητὴν, ὁδὸς Ζήνωνος 8 Ἀθῆναι. Σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ ἀπεστείλαμεν τὰ ἀπὸ 1—1—64 κυκλοφορήσαντα τεύχη. Τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς δύνασθε νὰ ἀποστείλητε δι' ἐπιταγῆς πρὸς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὁδὸς Φιλοθέης 19 Τ. 117. — Αἰδεσ. Βλαχοδημόν Εὐθύμιον, Πολυνέριον Φαρσάλων. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας καὶ ἀποστέλλομεν εἰς ὑμᾶς τὰ τεύχη τὰ κυκλοφορήσαντα ἀπὸ 1—1—64. — Αἰδεσ. Λασπᾶν Κων/νον, Πλατανάστον Καλαμπάκας. Ἐλήφθη ἡ ἐπιστολή σας καὶ σᾶς ἐνεγράψαμεν ἀποστέλλοντες εἰς ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1—1—64 κυκλοφορήσαντα τεύχη. Οὐδεὶς μᾶς ἐπληροφόρησεν περὶ τῆς ἐφημερίας σας, παρεκτός τῆς ἐπιστολῆς σας. Παρακαλοῦμεν ἐπίσης ὅπως μᾶς γράψητε εὐαναγνώστως τὴν διεύθυνσίν σας ἤτοι Πλατανάκιον ἢ Πλατανάστον; Σᾶς ἀποστέλλομεν τὰ τεύχη τοῦ Ἐφημερίου ἀπὸ 1—1—63. — Κύριον Κων/νον Καρακατσάνην, Γυμνασιάρχην Ἄργος. Ἐλήφθη ἐπιταγὴ σας καὶ ἐγένετο ἡ ἀνανέωσις τῆς συνδρομῆς σας διὰ τὸ 1964. Σᾶς ἀποστέλλομεν τὰ ἀπὸ 1—1—64 κυκλοφορήσαντα τεύχη. — Αἰδεσ. Κουτρομάνην Ἀνδρ., Κούμαρι Αἰγίου. Σᾶς ἐνεγράψαμεν ἐκ νέου καὶ ἀποστέλλομεν ὑμῖν τὰ ἀπὸ 1—1—64 φύλλα. — Ἰεροδ. Ἰεροδ. Τσιγκρήν Νεκτάριον, Ἐρμού 42 Θεσσαλονίκη. Στέλλομεν εἰς ὑμᾶς τακτικῶς τὰ φύλλα ἀπὸ Ἰουνίου 1963. Ἐπειδὴ ὅμως εἶχομεν ἐπιστροφὰς φύλλων τινῶν ἐπαναλαμβάνομεν τὴν ἀποστολὴν καὶ παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς γνωρίσητε τὰ τυχόν ἐλλείποντα τεύχη διὰ νὰ σᾶς τὰ συμπληρώσωμεν. — Αἰδεσ. Κοκκαρᾶν Στέφανον, Δοϊράνην Κιλίκις. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. — Αἰδεσ. Μαργαζήν Κων/νον, Ἀμπελιὰν Φαρσάλων. Ἐτακτοποιήθησαν αἱ διευθύνσεις τῶν ἰ. ναῶν καὶ ἀποστέλλομεν εἰς ὑμᾶς τὰ φύλλα ἀπὸ 1—1—64. Ἐυχαριστοῦμεν. — Αἰδεσ. Αὐγουστίδην Πέτρον, Ἀγκαθιά Βεροίας. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας καὶ ἀπεστάλησαν εἰς ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1—10—63 ἕως νῦν φύλλα. — Αἰδεσ. Ζερβὸν Ἰωάννην, Ζωιανὰ Ἀναγείων Κρήτης. Ἐλήφθη ἡ ἐπιστολή σας καὶ ἐτακτοποιήθητε. — Αἰδεσ. Σωκράτην Χουλιούμην, Πεπονιὰν Σερρῶν. Σᾶς ἀποστέλλομεν τὰ βιβλία τὰ ὁποῖα ἐζητήσατε, δωρεάν. — Αἰδεσ. Παπαδημητρίου Νικ., Ἄργος. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. Ἐυχαριστοῦμεν. — Αἰδεσ. Καλλιωράκην Ἐμμ., Πλατυπόδιον—Νεαπόλεως—Κρήτης. Σᾶς ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα τεύχη. — Αἰδεσ. Χατζηπαναγιωτίδην Ἐμμ., Μοσχάριον Λαρίσης. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. — Αἰδεσ. Εὐστρ. Σαμαράν, Κλειῶ Μανδαμάδου Λέσβου. Ἐνεγράφητε. — Αἰδεσ. Κολόξαν Γεώργιον, Ἀετόπετραν Κονίτσης. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. — Ἰεράν Μητρόπολιν Γρεβενῶν, Γρεβενά. Ἐλήφθη ἀπαντητικὸν σημεῖωμα ὑμῶν καὶ κατετοπίσθημεν. Ἐυχαριστοῦμεν. — Αἰδεσ. Βαληνδρᾶν Γεώργιον, Καλλιθέα. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν τὰ φύλλα ἀπὸ 1—1—64.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Φωτίου Κόντογλου, Ποία είναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον.— Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, «Ἡ βασιλις τῶν ἀρετῶν».— Ἀμμωνᾶ, Ἀναδρομὴ εἰς τὰ περασμένα.— Ὁ Παπαφλέσσας.— Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα, Ἱεροκῆρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Στάχυα ἀπ' τὸν ἀγρό Του. Μεταμόρφωσις.— Οἶκ. Δρ. Κωνσταντίνου Μ. Φούσκα, Θέματα Ποιμαντικῆς. Γνωριμία τοῦ ἱερέως μετὰ τοῦ ποιμνίου του.— «Φιλόθεος Ἀδολεσχία». Μέρος τέταρτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσιαι ἀπὸ τοῦς «Ἀριθμοῦς» ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως. Ἀπόδ. Θεοδόση Σπεράντσα.— Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ περίοδος τῶν μεγάλων συγκινήσεων. Τὸ Τριώδιον ἀνοιξίς τῆς θρησκευτικῆς μας ζωῆς. Ἡ Ἀθηναία ὁσία καὶ οἱ μάρτυρες τῆς Ἀνατολῆς.— Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδ. Ἀνθίμου Θεολογίτη.— Βασ Μουστάκη, Στὰ βᾶθη τῆς πίστεώς μας. Τὰ οὐράνια πνεύματα.— Εἰδήσεις τοῦ TAKE.— Ἀλληλογραφία.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Τύποις : Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα — ΤΣΙΡΩΝΗ — Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἱασιωνίδου 22, Σούρμενα